I. HEVRNII,

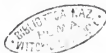
IN
ACADEMIA LEIDENSI
Primarij Medicinæ Professoris,

IN
HIPPOCRATIS
COI
DE HOMINIS NATVRA
LIBROS DVOS,
COMMENTARIVS.

Edidit post mortem auctoris eius filius OTTHO HEVRNIVS, *in Academia Leidensi Medicinæ Professor.*

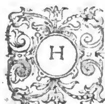
EX OFFICINA PLANTINIANA
RAPHELENGII,
M. D. CIX.

Nobilißimis, Amplißimis,
& Prudentißimis

CONSILIARIIS
STATVS
CONFOEDERATI
BELGII,

OTTHO HEVRNIVS, *defuncti parentis nomine*
IOANNIS HEVRNII, *dedicat consecrátque*.

HIPPOCRATIS Coi, DE NATVRA HOMINIS Libros, breuibus robustisque sententiis conscriptos, quæ tum breuitate, tum veritate oraculi maiestatem referunt, cùm Parens noster IOANNES HEVRNIVS in Academia Leidensi publicè explicasset, publicæ etiam luci (Commentariis multâ eruditionis cote magno labore subactis, illustratos) committere decreuerat, sed non sine Tutoribus, ne infirmus in famæ campo pupillus à liuore & calumnia circumueniretur. Id dùm cogitaret, Vestra NOBILISSIMI MAGNIFICIQVE DO-

MINI AMPLITVDO ET PRVDENTIA eius oculos perstrinxit, censuitque à nullis commodiùs hoc officii peti posse, nullisque quàm vobis huius operis consecrationem deberi. Cùm autem egregiæ voluntatis effectum immatura mors interciperet, quod ipse non potuit, per nos fieri voluit. Opus igitur hoc NOBILISSIMI AMPLISSIMIQVE DOMINI Vestro nomine munitum contra liuorem publicæ luci se committere patiamini parens noster IOANNES HEVRNIVS nostris verbis rogat. Is namque Vestræ PRVDENTIÆ est fulgor qui omnem malignitatem offuscare queat. Vos illi estis quorum auspiciis Respublica Confœderati Belgii in eam magnitudinem excreuit quæ in POTENTISSIMORVM REGVM ET PRINCIPVM societatem eam adduxit. Vos illi estis quorum prudentissimis Consiliis ingens bellorum flamma patriæ vestibulum adlambens, inhibita est. Vos per tot annos in medio bellorum æstu serenam tranquillitatem nobis præstitistis; adeò vt omnes Confœderati Belgij incolæ omnem vobis gratitudinem debeamus. Sereno itaque vultu hoc donarium excipiatis rogamus, quod mole licet sit paruum, tribuentis tamen voluntate, rerumque vtilitate ac maiestate est maximum. Nam structuram corporis nostri

lucidè

lucidè explicat, quâ nihil admirabilius à Summo Deo in totius Mundi pulcherrimo theatro elaboratum. Nam non tumultuarium & incogitatum opus est homo, sed meræ Naturæ delitiæ, adeò vt inter maxima rerum suarum Natura nihil habeat quo magis glorietur: est Mundi epitome & immortalis animæ domicilium. Mundi fabricam in nobis esse fatalis ille docet dies qui mixtùn diuini humaniq́ue hoc secernit. Quanta sit eius ab animæ inhabitatione dignitas, ipsius animæ præstantia arguit, quæ à lima Veritatis Seneca ita exprimitur: *Magna & generosa res est animus humanus; nullos sibi poni nisi communes cum Deo terminos patitur.* Ideo antiquissimus Bactrianorum rex Zoroaster Hominis naturam magno molimine scrutatus, dixit, *Hominem Deum terrenum esse, Deum autem hominem immortalem:* tandemq́ue admirabundus exclamauit, *O homo audacissimæ & omnia confidenter molientis Naturæ decus!* Quare sicut Apelles, cùm admirandam illam Venerem pingeret, clauum fixit, quem qui auferret totam ipsam dissolueret, in eius autem claui apice se ipsum viuis coloribus delineauit: ita Devs Opt. Max. cùm venustam hanc Mundi œconomiam fabricasset, colophonem adiecit hominem, in quo suam

imaginem posuit, ex cuius inspectione artifex agnosceretur. Vos igitur NOBILISSIMOS AMPLISSIMOSQVE DOMINOS in excelso Dignitatis gradu constitutos, arduum hoc opus, vobis quod debetur, benignè excipiatis rogamus. DEVS OPT. MAX. ILLVSTREM VESTRAM MAGNIFICENTIAM ad RELIGIONIS & CONFOEDERATI BELGII Gloriam & incrementum æternum incolumem tueatur.

Ex Academia Leida in BATAVIS
ANNO CIↃ. IↃ. C. IX.

DA-

DANIELIS HEINSII

IN

Posthumum DE NATVRA HOMINIS
Commentarium celeberrimi viri

IOANNIS HEVRNII,

Primarij in Academia Leidensi Medicinæ
Professoris,

ab OTTHONE HEVRNIO *eius filio, in Academia Leidensi Medicinæ Professore editum,*

ELOGIVM.

Ποῦ σοφὸς Εὐρνιάδης; ποῦ φάρμακα μυρία κείνου
Τῶν τ' ἐπιχειρομένων, τῶν τ' ἐπιπασσομένων;
Ἐν Διός, ἐν μακάρων· τὰ δέ τοι νῦν πάντα βέβηκεν,
Ὥς κόνις, ὡς Βορέου λαίλαπες ἢ Ζεφύρου,
Ὥς πάρος Ἱπποκράτης Ἀχερουσιάδος στόμα λίμνης
Δύσατο, τοῦ αὐτοῦ οὖνις ἀκεστορίης.
Ἀλλὰ πόθεν νῦν ταῦτα τὰ τεύχεα; παῖς ἔτι κείνου
Λείπεται, οὗ πατέρος κληρονόμος σοφίης.
Κεῖνος τεύχεσι πατρὸς ἀτειρέσιν αἰπθέοιο
Ἡμετέρου λοιμὸν κρατὸς ἀποστρέφεται.
Καὶ τόδε νῦν βροτέης φύσιος περίπυστον ἔσπερον
Πατρὸς ἀποιχομένου παρηθεῖσα σελίδων.
Ὥς πάρος Ἡρακλέος Ποιάντιος ὅπλα κομίζων
Περσόμενος Τροίην ἤλυθεν Ἰλιάδα.

Idem.

Idem ad verbum.

HEVRNIADES vbi nunc sapiens? vbi pharmaca multa,
Queis toties vnxit, perfricuitq́ue suos?
Cum Ioue, cũ superis. abiere hæc omnia quondã,
Vt cinis, vt Boreæ spiritus aut Zephyri.
Vt prius Hippocrates Acherusidis ora paludis
Cum subiit, propria concidit orbus ope.
Vnde tamen nunc tanta volumina? filiùs illi
Hæredem patriæ scilicet artis agit.
Ille sui patris diuini fortibus armis
Perniciem nostro dimouet à capite.
Hoc quoque nunc speculum naturæ nobile nostræ,
Post mortem patriis exhibet è tabulis.
Sic prius Alcidæ Pœantius arma capessens
Adstitit, & Troiam diruit Iliada.

EIVSDEM

In scripta posthuma eiusdem,

RETROGRADVM.

Εὐρνιάδης πάλαι ἐν χθονίοις ὤν, ἀγλαὸν εὖχος
Ἔλλαχεν ἧς μελέτης, καὶ ἔτι βιβλοθήκῃ.

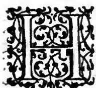
HIP-

HIPPOCRATIS COI

DE HOMINIS NATVRA LIBER PRIMVS,

IOHANNIS HEVRNII *paraphrasticâ versione, & breuibus ad obscura loca Notis siue Commentariolis illustratus.*

PROOEMIVM.

ic liber ad Medicinalem philosophiam pertinet. Optimum enim Medicum eundem & philosophum esse opottere integro libro id demonstrauit Galenus. Veruntamen non cuncta quæ à Philosophis tractantur, ea etiam à Medico inquirenda esse voluit. Hic enim quædam ex his inutilia esse non solùm Morali & Ciuili virtuti, verùm & arti Medicæ censuit, atque etiam toti humano generi. Veluti quæ de Tempore, Loco, & de Mundo an vnus sit vel plures, genitus vel æternus, an extra ipsum vacuum: & alia quæ à Philosophis disputari solent: Vt num omnia sint vnum, vel multa: an omnia moueantur, vel quiescant: an omnia generentur vel corrumpantur: duo esse elementa leuia, duo grauia. Tantum abest vt Medicus de his Naturali philosopho credere debeat, vt potius hæc nullo modo curet. Sicut neque, vt Galenus indicauit, Terram stabilem in medio residere, ignem circulari motu agi in concauo orbis Lunæ: cùm actiua necessitas hæc non requirat. & id genus alia: Quæ Socrates apud Xenophontem, tanquam humano generi omnino inutilia contemnit. At in his Medicum Galenus versari voluit quæ ad hominis naturam cognoscendam exactè pertinent, quatenus nimitum homo sanus est, vel à sanitate degenerat. Hæc philosophia illa est quam Galenus aliquando vocauit Medicinalem, & sine qua Medicum quempiam fieri posse præstantem negauit. Quid ergo, Physicámne proponet nobis Hippocrates? Proponet sanè, verùm alio habitu indutam, quàm à philosophis ostensa sit. At quo quæso? Habitu artium factiuarum. Propterea que vos non in Theoriam tanquam finem ducet, sed in rectum modum operandi. Vt admirandum illud naturæ opus, corpus humanum, tale, quale ab ea procreatum est, custodire valeatis, id tuendo, ac redintegrando, quantum humana id arte licet.

8. De decret. 5.

In Procemio. Irrepsere, dicit Galenus, in hunc librum quædam adulterina: nam primus liber ad versus ducentos quadraginta protenditur, inquit: Atque demonstrat animalium corpora nata esse ex calido, frigido, humido, & sicco: ac humorum indolem explicat. In Phædro. Omnes ferè Medici cum Platone hunc genuinum Hippocratis esse librum asserunt. Argumentū libri. Initio inquirit num ex vna vel ex diuersis materiebus homo sit constatus. ex variis enim esse demonstrat, attamen non infinitis, vt eius Præceptor Democritus asserebat. Deinde venit ad propiora hominis elementa: eaque etiam varia esse demonstrat, minimeque vnum humorem esse. Mox ex his quæ eueniunt circa corpus humanum, aliorumque animantium, imò & stirpium, demonstrat suam sententiam firmam esse. Hoc libro ergo differit de principiis constituentibus corpus humanum: pertinetque ad Physiologiæ initia. Inest huic libro elegans scientia, præclara methodus, & dictionis quædam elegantia: quamobrem nunc & olim magnificè hoc de libro senserunt omnes. Aliena quædam accessere de morborum ortu, varietate, notis, ac curatione, de venarum propagatione & sectione, de Tabe, de signis ex vrina, & de febribus.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

περὶ

ΦΥΣΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

I.

Ο Σ[1] τις μὲν εἴωθεν ἀκούειν λεγόντων ἀμφὶ τῆς[2] φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης, προσωτέρω[3] ἢ ὅσον αὐτῆς ἐς ἰητρικὴν* ἀφήκει, τουτέῳ μὲν οὐκ ἐπιτήδειος ὅδε ὁ λόγος ἀκούειν. *ἐφήκει.

HIPPOCRATES
DE NATVRA HOMINIS.

VISQVIS[1] *de natura*[2] *humana altiùs*[3] *differentes audire consueuit, quàm ad Medicam artem pertineat, huic sanè vtile non est hunc meum sermonem audire.*

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Præclarè dixit* Plato, in primis opus esse ad veram alicuius rei notitiam comparandam, vt explorarum quis habeat, simpléxne ea res sit, an varia. Si simplex ea deprehenditur, eius inuestiganda vis est quâ in aliud quippiam agit, aut qua aptum est vt quid ab aliquo patiatur. Sin varia ea res deprehenditur, singularum vires eâdem lege, vt dixi, perpendantur. Propterea inquirit Hippocrates, nũ vniusmodi sit corpus humanum, aut varium, hoc est ex diuersis compositum.† Scripsere veteres De Natura, hiq; primam substantiã qualis sit perscrutati sunt: quam existimabant non genitã, sed perpetuam, subiectã corporibus quæ ortui ac interitui exposita gyrant. Præterea ea quæ cõsectaria sunt singulis quæ oriuntur ac intereunt, peruestigarunt. Tales olim libros scripsit Empedocles, Parmenides, Melissus, Alcmæon, Heraclitus, Epicurus. Hi cum rectè notarent nostra corpora composita esse, eorum simplicia inquisiuere, eòusq; dum ad ea peruenere quæ singula in plures formas partiri non possint. Atque hæc tunc pro principiis habuere. Est enim, vt ait Galenus, prima corporum notio minimorum in quantitate; quam excipit altera in qualitate, vt monstrat* Galenus in voce φα. *Hinc maxima inter physicos dissertatio nata fuit, cùm alij constituerint particulas minimas quantitate, eorum corporum elementa esse quæ oriuntur & intereunt: alij verò qualitate, vel specie. Has tricas sibi euitandas putat Hippocrates.* Quid enim ad Medicinam argutias illas perpendisse de materia prima, elementorumque causas timasse? satis profectò id hactenus naturæ vires perscrutasse, quatenus vim gerunt murandi corpora: vt relligiosè corporum temperiem seruare, ac deperditam eam reuocare possent. Physicis relinquit Hippocrates de elemẽtis dissertationem, solumque ab eis id accipiendum, quattuor esse elementa vniuersi, quibus humores corporis respondent humani.

* In Phædro.

* In Prologo ad lib. De Natura humana.

† Physici antiqui.

mani. Quare Hippocrates hanc arenam deuitans, propugnat solùm Axiomatibus suæ artis, ex Physiologia, (cui subiicitur Medicina,) petitis. Patet hæc ille de primis corporum elementis: at apertiùs de his quæ propria hominum elementa sunt. Communia enim rebus omnibus huius inferni Mundi elementa, non ilicò hominum proferunt corpora, verùm polydædala à mutatione id agunt. quare olim quæsitum est, quænam sit propria ortus nostri materia? Hæc est illa quæstio, quam sibi vendicauit ars Medica; ac deprehendit hanc materiam Sanguinem esse, in quo apertè oculis ac tactui demonstrat quattuor humores inesse. Hos itaque hominibus inesse demonstrat Hippocrates. Hoc agit ille non alio fine quàm vt in sanitate ab arte corpora perpetuari possint, hos humores in viuacitate sua tuendo; vel ea flaccescente, recreando. Quod nullus fecerit, qui principia ignorauerit fabricæ humanæ, quorum vi stat ac cadit illa. Partes enim nostri corporis pro succorum ex quibus coagmentatæ sunt temperie florent ac marcent.

2. Rerum compositarum forma, & materia, vtraque dico hæc, Naturæ nomine significantur. Hic pro materia ex qua proximè corpus humanum fingitur, id est humoribus ex elementis cõstantibus vsurpatur. Subiectum huius libri sunt principia ex quibus fabricatur corpus humanum. nam humores sunt propria elementa animalium sanguine præditorum, qui tamen interuentu nutricatus ex IV. elementis nascuntur. vnde Gal. 1. De Elem. 5. dicit, Cùm videris particulã siccam, densam, frigidam, ea satis est vt tibi terram reuocet in memoriam, &c. Virtute enim insunt, non actu. Hic igitur agit de materia corporis humani, id est ex qua homo cùm primùm generatur & etiam postea viuit ac crescit & nutritur, vel ægrotat, aut sanus degit. Initio refutat prauas opiniones philosophorum de principiis humani corporis. postremò veram adfert sententiam, ac eam rationibus firmat. Dicit se velle agere de natura hominis, quã subiicitur Medico: hoc est de materia proxima ex qua homo oritur, augetur, & conseruatur: nimirum an ea simplex sit, vel varia.

3. Ex superiore Scientia qui argumenta ducunt, & principia φιλοσοφεῖσιν quàm opus sit. Hi enim variis sententiis ludunt; & non semper eadem dicunt. Finis Medicinæ est bona valetudo: quæ præcepta ad eum non cõferunt, inutilia sunt. Absit igitur excursus qui vltra præscripta fertur spacia, medicinæque vsum relinquit. Non igitur ad causas vsque elementorum excurrat inquisitio. Ita etiam qui hominem dicunt vnum elementum esse. Nam ætate Hippocratis Physici sensuum euidentiã non vtebantur, sed obscura ratiocinatione, vnum elementũ cuncta esse dicentes, vnã inferebant hominem esse ignem, alij terram, &c. Ergo cùm physici non Medicè disputabant; nec Medicis credebant: cùm tamen, vt asserit Hippocrates libro De veteri medicina, natura rerum ex Medicina optimè cognoscatur. Quare vtendum potius Medicis rationibus, sensibus deprehensis: non dubiis philosophicis. Nec enim Æsculapidũ schola credit asserenti hominem esse ex vno elemento, nisi id sensus testimonio ostenderit: vel sensibilibus quibusdam argumentis actionum & passionum naturalium vsus, id colligat aliquis.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

II.

Varia esse hominis elementa.

Οὔτε[1] γὰρ τὸ πάμπαν[2] ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, οὔτε[3] πῦρ, οὔτε[4] ὕδωρ, οὔτε[5] γῆν, οὔτ'[6] ἄλλο οὐδὲν, ὅτι μὴ[7] φανερόν ἐστιν ἓν ἐὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ἀλλὰ[8] τοῖσι βουλομένοισι ταῦτα λέγειν παρίημι.

Nam[1] neque prorsus[2] aërem esse Hominem dixerim, aut[3] ignem, aut

aut aquam, neque terram; aut quicquam alind quod non manifestum sit vnicum in homine esse. Attamen per me quidem licet, vt hi quibus ita loqui placet, putent quod velint.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

QVASI dicat, Ego existimo materiam proximam ex qua homo natus est & dein augmenta duxit, vitamque hanc ac valetudinem conseruat, non vnicam esse, verùm variam. A sanguine enim nati ac sati sumus; mox lacte (quod nihil quàm fucatus sanguis) ac foecis in hepate natis sustinemur. Cuncta enim à similibus fouentur, vt à contrariis loco mouentur; vt demonstrat *Plato. At sanguini insunt IV. humores; qui in eo oculis ac digitis percipiuntur. Quare qui imbuerunt aliam opinionem de vnitate, hæc reiicient mea.

1 Hoc est, mistionis expers: sed cuncta elementa inuicem contemperata sunt. Physicorum quorundam sententiam narrat. Plurimi fuere qui vnum rebus principium adscripsere: quare & homini. Sed horum opinionem non refutat, quòd ad physicos id pertineat. Sed Medicorum sententiam refutat Medicè, id est sensibus compertis argumentis. quod physici non faciebant, qui vnum elementum statuebant. Imò in tota rerum natura vix particulam synceram reperias; quare absurdè in humano corpore id quæras: & ociosum id esset & à natura alienum. Videas tamen in osse, terram superare: in pituita, aquam: nec sensibus opus est pura illa elementa apparere. Sunt enim rerum elementa: suntque elementa minimæ partes eius quod ex ipsis concretum est; non nata ex alio corpore, suntque simplicissima, quia prima initia. Iam verò ad cognoscendas simplicissimas naturas compositorum corporum non peruenies sensuum indicio (dum cõpositum istud absoluunt ac continent.) Nam talia naturæ suæ hyparxin ἀρχὰς τὶ habent, ac τὴν χίαν in his intuemur potiùs, id est, eam conditionem quâ ad aliud affecta intelliguntur, (nam hæc, quicquid sunt, aliorum sunt,) quàm qualitates illi substantiæ proprias. Quâ, dico, elementa sunt, id est, aliorum principia, ratione explorari debent. Ratio verò ea ad minima & simplicissima principia diuellit: ac summas qualitates his ascribit, quò penitus corpora mutari possint, vt fiat rerum ortus ac interitus. Hæ verò qualitates in corpore humano animaduertuntur: quare & elementa. Sensus verò suo arbitrio modò hoc, modò illud, constitueret, vt quid minimum illi se obtulerit; quare iudicio vnà opus est.

*In Alcibiade secundo.

2 Vt Anaximenes. Nam Hippocrates apud illos hæc, quibus perspecta erat eorum opinio ac eorum rationes audierant. Nam hi dicebant aërem tenuatum, ignem gignere: densatum, aquam.

3 Quidam dicebant cuncta ex igne esse, eo nempe densato. nam si paululum concreuerit, aërem nasci putabant: sin densiùs cogeretur, aquam.

4 Vt Thales. Nam cùm concrescit ea, terram gigni dicebat: cùm liquescit, aërem fieri.

5 Non constat quis ille fuerit.

6 Qui dixerunt vnum esse vniuersum, & vniuersi etiam partes ex vno constare.

7 Quod sensui refragatur & vsui. nam videmus per ἄλλων διαιτων corpus absumi, ac variis restitui.

8 Quia nolunt in veram reuocari viam. tamen tuetur veritatem per se.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

III.

Δοκέουσι δέ μοι οὐκ ὀρθῶς γινώσκειν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες. Γνώμη

Sententiæ variæ de hominis natura.

μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ πάντες χρέονται, λέγουσι δὲ οὐ ταὐτά, ἀλλὰ τῆς μὲν γνώμης τὸν ἐπίλογον τὸν αὐτὸν ποιέονται· φασὶ γὰρ ἕν τι εἶναι, ὅ, τί ἐστι, καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ ἕν τε, καὶ τὸ πᾶν. Κατὰ δὲ τὰ οὐνόματα οὐχ ὁμολογέουσι. Λέγει δ' αὐτέων ὁ μέν τις φάσκων, ἠέρα τοῦτο εἶναι, (τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν,) ὁ δὲ πῦρ, ὁ δὲ ὕδωρ, ὁ δὲ γῆν. [4] Καὶ ἐπιλέγει ἕκαστος τῷ ἑωυτοῦ λόγῳ μαρτύριά τε καὶ τεκμήρια, ἅ γε ἐστὶν οὐδέν. [5] Ὅτι μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ γνώμῃ πάντες προσχρέονται, λέγουσι δ' οὐ τὰ αὐτά, δῆλον [6] ὅτι οὐδὲ γινώσκουσιν αὐτά. Γνοίη δ' ἄν τῷδέ τις μάλιστα, παραγενόμενος αὐτέοισιν ἀντιλέγουσι. [7] Πρὸς γὰρ ἀλλήλους ἀντιλέγοντες οἱ αὐτοὶ ἄνδρες, τῶν αὐτέων ἐναντίον ἀκροατέων, οὐδέποτε τρὶς ἐφεξῆς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος περιγίνεται ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἀλλὰ ποτὲ μὲν οὗτος ἐπικρατέει, ποτὲ δὲ οὗτος, ποτὲ δὲ ᾧ ἂν τύχῃ μάλιστα ἡ γλῶσσα ῥυεῖσα πρὸς τὸν ὄχλον. Καί τοι δίκαιόν ἐστι τὸν φάντα ὀρθῶς γινώσκειν ἐπαγγελλόμενόν τι ἀμφὶ τῶν πραγμάτων, παρέχειν αἰεὶ ἐπικρατοῦντα τὸν λόγον τὸν ἑωυτοῦ, εἴπερ ἐόντα γινώσκει, καὶ ὀρθῶς ἀποφαίνεται. [8] Ἀλλ' ἐμοί γε δοκέουσιν οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι σφᾶς αὐτοὺς καταβάλλειν ἐν τοῖσι ὀνόμασι τῶν λόγων αὐτέων ὑπὸ ἀσυνεσίης· τὸν δὲ [9] Μελίσσου λόγον ὀρθοῦν. Περὶ μὲν οὖν τουτέων ἀρκεῖ μοι τὰ εἰρημένα.

Et ex more disputandi eorum, arguit ignorantiam eorum.

Eodem argumento vtentes, diuersa tamen concludunt.

Prudentis est certò quicquid affirmare, cùm id accuratè exploratum habet.

Contra eos qui vnum esse elementum asserebant.

Veruntamen [1] videntur mihi talia proferentes non rectè rem perspectam habere, eámve rectè cognoscere. Cùm [2] enim cuncti hi sint in eadem sententia, neque tamen eadem proferant ac asserant, sententiæ tamen epilogum, id est, conclusionem eandem inferunt. [3] Aiunt enim vnum esse quicquid est, & idipsum vnum esse & vniuersum. At verbis inter se discrepant. Nam alius asserit illud ipsum esse aërem, (nimirum illud vnum ac vniuersum) alius ignem, alius aquam, alius terram. [4] Et adhibet vnusquisq; assertioni suæ testimonia ac signa quæ nihil ponderis habent. [5] Hoc ipso enim quòd cùm vna sit omnium sententia, at non eadem dicant, [6] manifestum fit quòd non intelligant ea quæ profitentur. Id quod perspectum manifestè erit ei qui coram concertantes audiuerit. [7] Nam cùm iidem viri inter se disserunt, in eadem auditorum corona, nunquam ter consequenter idem homo vincit in eadem proposita quæstione, sed modò hic, modò ille, modò alius, cui fuerit lingua volubilis ac populo grata. Atqui decebat hunc qui de rebus se rectè cognoscere pronunciat, inuictas præstare suas rationes, semperq; demonstrando victorem euade-

re, si

re, si quidem res ita se habere cognoscit, easq; aptè proposuerit. [a] At hi homines videntur mihi se ipsos fallaciâ ac ignorantiâ euertere, eandem sententiam sed variis nominibus profitendo, quin [b] Melissi opinionem confirmare. De quibus hæc protulisse satis esto.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Qui nimirum omnium corporum vnum elementum constituunt.

2 Nam omnium horum Philosophorum ratio erat, vnum, ex quatuor his, elementum in aliud se transferre. Quare idem, diuersis verbis tamen, profitentur. Nam nescientes ipsi ponebant materiam primam, omnibus corporibus subiectum commune immutabile. Id illi voluere, quoddam corpus esse naturale per se consistens, idque vnum ex IV. iam appellatis elementis. Fatentur itaque omnes esse vnum initium corporum, quod propinqua sit materia omnium quæ gignuntur, & in quæ iterum desinunt: vt illa elementa omnia ex ipso exilientia, vbi re vera antè fuerint contenta. Nam penitus mutari nolunt illud vnum elementum quod ponunt: propterea que aiunt illud vnum esse vniuersum, ac τὸ ὂν vocant. Nam dicebant aërem liquefactum ignem vocari, attamen aërem remanere: crassescentem verò aquam dici, reuera tamen aërem manere: ita & cæteri. Quare cuncti idem concludebant, nimirum, Id vnde exiliunt omnia, esse commune omnium principium. Axioma illorum fuisse videtur hoc, Cuius ex commutatione aliud efficitur, id elementum est: hoc falsum est: sed dicit elementum esse quod primum ac simplicissimum est, & minima pars concreti ex se corporis. Sed inter IV. elementa nullum primum est, ratione ea quæ est inter ipsa: sed quoduis primum est. Quare vnum omnes dicunt, nimirum vnum esse vniuersum: sed hoc de eodẽ subiectu non affirmant. Et tamen idem concludunt, nimirũ cunctos homines vnum esse; quia vniuersum, cuius homo pars est, vnũ est.

3 Per se vnum esse id dicebant, at per accidens esse multa. Vnum, id probabant hoc modo: Quod est, vnum est: Homo est vniuersi pars: Igitur homo vnum est. Per accidens verò non vnum, sed multa esse dicebant, pro varia actione caloris ac frigoris, qua id, quod vnum est, speciem ac facultatem suam mutat: ita vt nunc amarum, nunc dulce: nunc album, nunc nigrum reddatur. Talis est ratiocinatio, Qui de genere conueniunt, moxque in specie discrepant; nec genus nec speciem intelligunt. Tales sunt hi philosophi: Nam dicebant vniuersum esse vnum, cuius homo est pars. probabant, Quia Ens vnum est: At vniuersum est Ens. In speciei verò ratiocinatione discrepant. Nam Hippasus & Heraclitus ignem, Anaximenes aërem, Thales aquam, Hesiodus & Pherecydes terram, vniuersum esse dicebant, & hominem quoque, eius nimirum partem. Hæc probabant ita esse ex transmutatione, id est, cõcretione & secretione mutua elementorum. Hi enim ex igne concreto aërem, aquam, terram fabricabantur: Hi ex terra attenuata aquam, &c. fieri dicebant, multisque signis hoc affirmabant. Et quiuis suum id, vnde reliqua surgerent, principium appellabat. Vnde apparebat, Nec hoc, nec illud, ens finitum, principium reliquorum esse posse.

4 Nam omnes hi vtebantur eodem medio ad contrarias conclusiones: quod fieri nequit, vt sit proprio dicatum subiecto: nam tali opus erat ad demõstrationem. Quare hæc temeraria erant, communia, & trita: nam sumebant hæc signa ab elementi rarefactione, &c. in se inuicem: quæ transmutatio, potiùs multa esse elementa probabat. Nec illa mutatio elementi poterat arguere illud primum principium esse aliorum, sed potius indicabat communem aliquam priorem materiam eorum quæ in se commigrant.

5 Vniuersum, vnum esse dicebant, quod cùm hominis esset principium, hunc quoque vnum affirmabant esse. Sed alius illud vnum quod vniuersum absoluit, dicebat aërem esse, &c.

6 Nihil

6 Nihil enim certâ demonstratione asferunt: quare vana quædam adferunt. Nam eodem Medio quo vnus demonstrabat hominem ac vniuersum ignem esse, eodem Medio alius demonstrabat hominem aquam esse. Quare nec Medij vim, nec elementorum naturam exploratam habebant. Quare modò hic, modò ille obtinebat sententiam suam.

7 Veritas tueri facilè potest, sed multiplex à vero error fluctuat, facileque refutatur.

8 Nam admouent hypotheses remotas à sua causa. Nam dicunt illud vnum mutari: cur igitur non æquè ei in quod mutatur principij nomen adscribunt? quod alij illorum faciunt. & cuncta mutari fatentur.

9 Vt Parmenides Ens finitum statuebat, ita Melissus infinitum, ingenitum, incorruptibile, aptum elementorum generationi. Ille fortè respectu formæ: hic, materiæ. Peccauit tamen quòd illud immobile posuerit. Hac occasione noui posteri, materiam primam inuenêre. Melissus autem existimabat, inquit Galenus, vnum esse elementum, attamen ex IV. illis, igne, aëre, aqua, terra, id non esse. Videtur enim Melissus rebus cunctis substantiam quandam communem excogitasse, quattuor elementis subiectam, ab ortu & interitu liberam. Hanc statuit ille concretam ex materia & forma: esseque vnicum rerum initium: nimirum absque qualitatum ope. Hæc à posteris eius ὕλη, id est materia dicta fuit. Hanc substantiam ille vocabat vnum & totum. Quæ non rectè posuit. Neque enim solùm illud vnum corporum est, quæ generantur & intereunt, principium: (quæ Melissi erat opinio) sed præter id extremum frigus, calor, humiditas, siccitas. Non tamen sunt hæc elemēta corporum: sed principia. Nesciebant Prisci elementi ac principij discrimen, cùm etiam principia interdum vocentur elementa: hinc eorum hac in re error. Differunt autem, quòd elementum sit minima rei particula; nec sensus aliam animaduertat: At mens hanc diuidit in principia. verbi gratia, Ignem non potes demonstrare sensu ex duobus corporibus esse compositum: at cogitando potes concipere aliam esse illius quod mutatur essentiam, aliam esse illius mutationem. Neque enim idem est quod mutatur, atque eius mutatio. exempli causa, vt fiat ex igne aër, in quo vna qualitas nimirum calor remanet: quæro, in quanam materia seruatur caliditas? Non sanè iam in igne: nam deleta siccitate iám non est amplius ignis. Non in aëre, quia nondum factus ac perfectus est: ergo in re aliqua diuersa ab aëre & igne, nimirum materia prima, quæ communis est igni & aëri. Quod mutatur igitur subiectum est: mutatio autem à qualitatum efficitur vicissitudine, cui cùm insit summus calor, efficitur ignis: si summus mador, aqua: si siccitas summa absque calore adsit, terra fit. Quare, dicit Hippocrates, hi Melissi sententiam confirmant, quia tantum abest vt IV. elementa ponant: quin potiùs ex vno elemento, à quatuor illis separato, quod tamen ex illis sit compactum, cuncta esse dicant. Vt tetrapharmacum dicit Galenus neque ceram esse, nec picem, nec resinam, nec adipem: sed quid vnum, ab iis distinctum, quod ex his est omnibus genitum. Faciebant igitur illi, id quod Melissus conabatur: ponunt enim perpetuum aliquod in corporum mutationibus, quod sit immutabile & vnum: ex quo cuncta & etiam elementa alia fiunt. Meliùs tamen Melissus, qui cùm τὸ ὂν posuisset *ἀκίνητον, ac cōsiderasset inde omnia fieri, & propterea se non posse ἀκινησίας nomen tueri, id singulis rebus attribuit, vocauitque τὸ πᾶν & infinitum: quod vniuersi instar se haberet.

* immutabile.

Principij & elementi discrimen.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

IV.

Medicorum opiniones.

Τῶν δὲ ἰητρῶν οἱ μέν τινες λέγουσιν, ὡς ὁ ἄνθρωπος αἷμα μοῦνόν ἐστιν· οἱ δὲ αὐτέων χολὴν φασὶν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ἔνιοι δέ τινες φλέγμα.

Quidam

Quidam autem ex medicis dicunt hominem sanguinem tantùm esse, alij bilem, nonnulli pituitam.

Hactenus philosophorum, iam Medicorum quorundam refutat sententiam. Nam iidem qui physica, etiam tunc medica tractabant. diuulsit primus hæc studia Hippocrates. Hic enim ab humorum historia huius artis initia posuit: tanquam propinqua ea sint corporis elementa.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

V.

[1] Ἐπίλογον δὲ ποιεῦνται καὶ αὐτοὶ πάντες τὸν αὐτόν. ἓν γάρ τι εἶναι φασίν, ὅ, τι ἕκαστος ἠθέλησεν ὀνομάσαι αὐτέων· καὶ τοῦτο ἓν ἐὸν, μεταλλάσσειν τὴν ἰδέην καὶ τὴν δύναμιν, ἀναγκαζόμενον ὑπό τε [2] τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, καὶ γίνεσθαι καὶ γλυκὺ, καὶ πικρὸν, καὶ λευκὸν, καὶ μέλαν, καὶ [3] παντοῖόν τι ἄλλο. [4] ἐμοὶ δὲ οὐδὲ ταῦτα δοκέει ὧδε ἔχειν.

Qui [1] tamen omnes epilogum vel conclusionem eandem faciunt. dum vnum quid esse dicunt, quodcumque cuique ipsorum nominare placuit: Et idipsum vnum existens, speciem ac vim suam [2] mutare, coactum à calido ac frigido, fieriq; & dulce & amarum, & album & nigrum, & quiduis [3] aliud quod plurimis ac variis qualitatibus diuerso modo temperatum sit. [4] Quæ mihi tamen minimè ita sese habere videntur.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Vt philosophi ad elementum vnum, ita medici ad vnum humorem cuncta referebant: ac eandem conclusionem adferebant: alij enim bilem, alij pituitam ponebant: non aliter ac philosophi, quorum vnus aërem, alius aquam, id vnum esse cōcludebat. Ita, dicit, Medici quidam hunc, alij illum humorem priorem ponebant, vnde alij nascerētur: nam vi caloris ac frigoris, nasci ex eo humore amarum, dulce, &c. hoc est per solam congregationem & segregationem plurima entia prouenire dicebant, nec propterea mutare speciem ac vim. Hoc illorum erat argumentum. Quod transfertur in reliqua, primum principium est reliquorum. Vt sanguis præ calore in bilem abit: præ frigore verò in pituitam abit ac albescit. Ita existimabant se vnum posuisse tantùm, quod solis accidentibus mutatis alia sub facie se conspiciendum præberet.

2 Vt Parmenides præter vnum ens quod posuerat, etiam calorem & frigus assumpsit, (vnde densitas & raritas) ita & Medici quidam. Sed differt generatio ab alteratione. Generatio enim & corruptio euenit coëuntibus & dissolutis. Sed in alterando, natura subsistere potest, ac accidentia variè mutari possunt in vno, subiecto permanente. propterea hi vnum mobile ponebant, id est, vnum specie, quod appellabant vniuersum.

1. Metaph. 4
1. Phys. tc. 4?
1. De Ortu 1

3 Vt æruginosa & isatodes bilis, & rubens, & prassina, & cæteri colores quos putridus succus parere solet.

4 Id putat non euenire ex peculiari natura vnius humoris: sed quòd in aliud aliquid conuertatur istum humor à calido & frigido: vel quòd alij humores adsint, vt sanguis dulcis, amara bilis; album, pituita; nigrum, atra bilis.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

VI.

Si vnum est homo, non dolebit vnquam.
* ὑφ' ὅτευ

Ἐγὼ ¹ δέ φημι, εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτ' ἂν ἤλγεεν. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν * ὑφ' ὅτου ἀλγήσειεν, ἓν ἐόν. ² Εἰ δ' οὖν καὶ ἀλγήσειε, ἀνάγκη καὶ τὸ ἰώμενον ἓν εἶναι.

At ¹ ego dico; si vnum esset homo, nunquam dolore affligeretur: Non enim quicquam esset ex quo doleret, si vnum existeret. ² Quin etiam si doleret, necessarium foret etiam huic vnicum tantùm remedium esse.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Generatim iam illos refutat: Medio nimirum doloris, socij plerumque morborum. Si homo vnum esset, non doleret; vnde enim doleret? nam dolor fit ab aduersario agente. At vni nihil est aduersum: vnde igitur afficeretur? Vnde affectio contra naturam surget? d. q. A calore & frigore afficietur. Resp. Si per se illa constiterint, non erit vnum ens. Si dixeris esse tantùm accidentia; Responsio erit, ea ex æquo omnibus igitur conuenire, propter eaque dolorem non facient sibi mutuò succedendo: id non fiet præter naturæ legem: at dolor est affectus præter naturam. Sed dolet homo, & voluptate afficitur, & sentit, imaginatur, &c. Ergo non est vnum. Nam dolor est passio præter naturam, quæ oritur solùm in corpore alterationis & sensus capace, ex actione alterius præter naturam existentis in illo. Sed dices; vnde habent elementa mixta inter se, sensum? Nam quod quid non habet, dare nequit. Resp. Sensus est ab anima sensitiua, quæ forma est inseparabilis, superueniens mixtis, quæ producitur è potentia materiæ ope agentis: ita vt adsit in momento paratæ materiæ, quæ potentiam habet ad receptionem omnium formarum corruptibilium. Et mixtorum formæ ordinantur ad animam. Nec opus est vt mixti forma pereat dum aduenit anima, vt euenit cùm ex albo fit nigrum. quia vera contrarietas non inuenitur in formis substantialibus; sed id quædam earum habent, vt ad inuicem ordinentur. Longis igitur à mutationibus elementorum mixtorum gigni potest corpus sensu præditum. Mixta & animata formas habent eiusdem generis, nimirum corruptibiles: propterea ad inuicem ordinantur.

* Arist. 1. de cælo.

2 Quod si etiam daremus, cùm seipsum affecerit ac afflixerit, vnico sanè remedio id redintegrabile esset. nam vnicum erit quod labefactabitur & simplex, vnicam etiam solùm habebit causam doloris. *Nam cùm vnum vni dumtaxat sit contrarium: etiam curatio, quæ est restitutio pristinæ naturæ, per contraria fiet, vnicum itaque remedium satisfaciet omnibus. Vis argumenti est: Ergo & remedium in omnibus morbis vnum est. Consequens falsum. Nam varij sunt morbi & eorum causæ.

Nun-

HIPPOCRATIS TEXTVS.

VII.

Νῦν δὲ πολλά· [1] πολλὰ γάρ ἐστιν ἐν τῷ σώματι ἐόντα, ἃ ὁκόταν ὑπ' ἀλλήλων [2] παρὰ φύσιν θερμαίνηταί τε καὶ ψύχηται, καὶ ξηραίνηταί τε καὶ ὑγραίνηται, νούσους τίκτει. ὥστε πολλαὶ [3] μὲν ἰδέαι τῶν νοσημάτων, πολλὴ δὲ καὶ ἡ ἴησις αὐτέων ἐστίν. Morborum causæ.

Sed ex aduerso, nunc plura [1] sunt in corpore: quæ [2] cùm mutuò à se calfiunt, præter naturæ legem, & frigefiunt, ſiccanturve & humectantur, morbos pariunt. Ita [3] vt plurima morborum ideæ ſint: vnde & varia eorum medela.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Demonſtrat iam doloris remedium non eſſe vnicum. Nam curatio ipſa indicat qualisnam ſit morbus, ſed variè curantur morbi: ergo morbi ſunt multiplices. Propterea homo non eſt vnum. Præterea, Quod variè mutatur ac vertitur, id vnum non eſt. Tale autem eſt humani corporis temperamentum. nam modò ab interno calore, modò à frigore affligitur.

1. Quæ ſi κατὰ φύσιν mixta fuerint, ſunt ſanitatis auctores. Quare illæ nobis cognatæ ſunt à primo ortu noſtro: an igitur homo vnum? Sed vnde euenerunt nobis hæ qualitates? Sunt ſanè communes cunctis concretis corporibus. Sed vni ſimplici corpori hæc quattuor attribuere non potes aduerſaria: Ergo corpus humanum non eſt vnum.

2. Si exiliat vis horum, ita vt ſociam qualitatem deprimat, morbi fiunt. Secundæ verò qualitates ſunt aſſeclæ, primæ; & quot eas notamus in guſtu, tot, dicit Galen etiam in odoratu ſunt, quamuis non ſint nominibus diſtinctæ. παρὰ φύσιν vocat illas mutationes quæ morbos pariunt: quæ nimirum vertũt natiuam temperiem: hoc eſt, validas ac potentes mutationes, non leuiuſculas.

3. Nám quæ incaluere præter naturam, ſunt refrigeranda, &c.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

VIII.

Ἀξιῶ δὲ ἔγωγε τὸν φάσκοντα αἷμα εἶναι μοῦνον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἄλλο μηδέν, δεικνύναι αὐτὸν [1] μὴ μεταλλάσσοντα τὴν ἰδέην, μηδὲ γίνεσθαι παντοῖον. * [2] Ἀλλ' ἢ ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίης τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἐνεὸν φαίνεται μοῦνον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Εἰκὸς γὰρ εἶναι μίαν τινὰ ὥρην ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ ἐνεόν. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος φλέγμα εἶναι, καὶ περὶ τοῦ χολὴν φάσκοντος. Argumentum ab experientia. * Ἄλλην

Puto autem ego æquum esse, vt is qui ex solo sanguine hominem constare existimat, nihilq́; eum aliud esse, ostendat eum non [1] mutare speciem, eâdemq́; perpetuò ideâ perseuerare, nec multifariis mutationibus obnoxium esse. [2] Vel saltem aliquod esse anni tempus, aut hominis ætatem, in qua solus sanguis homini inesse appareat. Etenim rationi consonum erit tempus aliquod anni esse quo is solus homini inesse appareat. Eadem quoque aduersus illos dicta puta, Qui ex sola pituita, vel sola bile, hominem esse existimant.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Quasi dicat, semper plures humores deprehenduntur in corpore humano.

1 Variæ autem Temperamenti mutationes hominem exercent. id fit ex dominatu variorum principiorum. Talis est argumenti vis. Homo solùm est sanguis: Igitur nunquam alteratur. Consequens est falsum: Quia nulla ætas, vel anni dies in humana vita est, quibus non sit expositus variis mutationibus. Igitur homo non est vnus humor.

* Gal.com. 29. De nat. hum.

2 Ita ratiocinatur, Homo vnico constat solùm humore: Igitur nullum anni tempus, aut ætatis, dabitur quibus alios humores demonstres in corpore humano esse. At consequens est falsum Nam nulla ætas, nulla anni pars est, vbi solus sanguis dominium habet. Nec enim ex puro sanguine, eo qui κατ' ἐξοχὴν dicitur sanguis, homo genitus & nutritus est: sed ex tota massa, cui IV insunt humores. Quin ipsum semen ex tali sanguine prodiit.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

IX.

Suam dicit se velle sententiam firmare νόμῳ & φύσει.
* ὁμοίως,

Ἐγὼ μὲν ἀποδείξω ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, καὶ κατὰ τὸν νόμον, καὶ κατὰ τὴν φύσιν, ἀεὶ ταὐτὰ ἐόντα *ὅμοια, καὶ νέου ἐόντος, καὶ γέροντος, καὶ τῆς ὥρης ἐούσης καὶ ψυχρῆς, καὶ θερμῆς. Καὶ τεκμήρια παρέξω, καὶ ἀνάγκας ἀποφανῶ, δι' ἃς ἕκαστον αὔξεταί τε καὶ φθίνει ἐν τῷ σώματι.

At [1] ego quæcumque & ex quibus hominem constitum esse dixero, ea demonstrabo & secundum legem vsumq́; loquendi, & secundum naturam ipsam semper eodem modo se habere in iuuene & sene, tempore frigido æquè ac calido. [2] Adferam quinetiam tecmeria signa, causasq́; necessarias ostendam ob quas horum vnumquodque augetur ac minuitur in corpore.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Humores, quos proxima ponit corporis elementa, & quos dicit hominem esse, dicit se omni tempore probaturum incrementa ac detrimenta capere: attamen

men semper inesse eos eiusdem speciei, vt bilis non aliam speciem præ se fert etiamsi meracior interdum sit. Idq. dicit se ostensurum tum ex doctorum hominum consensu, tum ex rei natura, & per sensum. Testimonia Iudicij hominũ prudentium, extant in nomenclaturis, quibus res discriminant à rebus: his subscripsit ætas sequens; horum itaq. authoritatẽ nemo excludat facilè. id νόμον vocat, cùm ita formatum sit: Attamen præcipua pondera habet ratio ducta à rei natura, eiusq. ortus ac interitus modo: quæ vsu comperta est ac euidenter cõprobatur. id φύσιν vocat.

νόμος quid. Politicus loquendi mos ex sententia plurium.
† Quid lex & natura.

2 Quia videmus temperiem variare corporis à mutatis humoribus, causas adferam cur modò illi crescant, modoque accidantur.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

X.

Πρῶτον ¹ μὲν οὖν ἀνάγκη τὴν γένεσιν γίνεσθαι μὴ ἀφ' ἑνός. ² Πῶς γὰρ ἂν ἕν γ' ἐὸν, τὶ γεννήσειεν, εἰ μή τινι μιχθείη;

Generatio ab vno non fit. & quæ ad eam requirantur.

Itaque ¹ primùm necesse est generationem fieri non ab vno. ² Qui enim quod vnum est, ex se aliud quid generarit, nisi alicui alteri commixtum fuerit?

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Hippocrates, dicit Galenus, semper rerum euidentiam sequitur, & doctorum hominum opinionem. Id iam etiam agit, vbi loquitur de internis & non de externis principiis. Ita ratiocinatur. Homo, qui primùm non erat, nascitur: Quare illi sunt principia plura. Ita enim in natura omnium nascentium est comparatum.* Nam eorum quæ ad generationem concurrunt Mixtione est opus, cùm primùm dissociata sint. At quod vnum est, misceri nequit. igitur quod generatur vel genitum est, non est vnum. Præterea quæque res nata suum temperamentum habet. Sed quod temperamenti non est expers, hoc pendet ex analogia & proportione mixtorum, vt mox docebit, vbi de calido, frigido, &c.

2 A foris aliquid accedat necesse est, quod illi temperiei mediocritate consociale sit. Igitur qui vniuersum vnum ponit, rerum tollit generationem. Ast eius quod prius non erat, est generatio & ortus: vnde is? sanè ex subiecto aliquo quod antè erat. Semina non per se pullulant in plantam, ni à foris humore ac calore foueantur: nec enim ilicò fœtum proferunt. nam à seipsis non proferunt aliud: verùm perfundi aliena vi debent, ita vt tota alterentur. ita nec mas nec fæmina sola fœturam facit. Ita ratiocinatur, Quicquid generatur, mixtionem subire debet. At vnum sibi non temiscetur. Igitur ex vno nihil generatur. Probatio maioris est, In animalium proventu, eorum nimirum generatio indicat præcedentem mixtionem. Mixtorum enim formis consociat se mox anima vegetatiua, & etiam sensitiua in animalibus.

* Mixtio est primus gradus ad generationem, dein temperamentum.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XI.

Ἔπειτα οὐδ' ἂν μὴ ¹ ὁμόφυλα ἐόντα μίσγηται, καὶ ² τὴν αὐτὴν ἔχοντα δύναμιν,

Ex modo generationis & cor-

tuptionis ostendit hominem non esse vnum.

δυνάμιν, γενεᾷ, οὐδ᾽ ἂν [1] ταῦτα ἡμῖν συμπελέοιτο.

Deinde, cùm ne mista quidem, nisi [1] quæ generis societate consocialia sunt, iungantur ac misceantur, [2] atque non eisdem sint viribus prædita, gignant quicquam, neque [3] quicquam nobis conferent, vt similia progenitoribus procreentur.

I. Heurnii commentarius.

* 1. De ortu in fine, & textu 55

Pro varia causarum inquisitione vtitur ἀναλογίσμῳ petito à generatione animalium & plantarum. Sola hæc nihil procreant nec illico progerminant, sed aliquo subsidio egent: nam quædam mensibus integris cunctantur. Opus illis est aquâ, terrâ, calore, pastinatione, lætamine vt fæliciùs germinent. Sensus est, Necessariò ea, quæ ad ortum alicuius rei concurrunt, partim conueniunt, partim differunt. * Conuenire enim debent & esse ὁμόφυλα. hoc est inquilina eiusdemq. gentis, ac eiusdem finis: vt homo cum homine; elementi pars, cum parte elementi. Differre autem debent, quia vnum agere, alterum pati debet: mas agit, patitur fæmina. Quin certa mensura etiam misceri debent, vt agendo repati, & patiendo reagere possint.

* Sine quibus non fiat generatio.

1 Si diuersi generis & non eiusdem materiæ res temisceantur, dicit, Tantum abest vt ex vno quid gignatur, vt ne ex duobus quidem id fiat, nisi essentiæ cognatione iuncta fuerint quæ miscentur. Vt equi & asini gignunt, quia consocialem naturam habent: at gallina & canis non: nimium enim distat eorum natura. * Quare omnia quæ remiscetur eiusdem materiæ sunt, mutuoque se afficere possunt, agendo & patiendo: Ergo mixtio non fiet, cùm miscibilia illa plura diuersi sunt generis, aut cùm eandem prorsus agendi & patiendi vim sunt sortita; vel cùm inter ea nulla analogia est, sed si vnum cætera excellit, quia illis inesse non poterunt, nam corrumpentur à potentiore.

† 2. De ortu 48.

2 Quæ splendent æqualibus viribus, in se mutuò non agunt, nec à se mutuò patiuntur: actio enim fugit non à simili, sed à potentiore. Cùm his cunctis opus sit, manifestum erit pluribus vno opus esse ad mixtionem: nam rerum miscibilium requiritur materia, forma seu temperies, moles, numerus, proportio, & vt mediocritate quadam conueniant. Nam miscibilia in mixtione manere debent, non interire: quod eueniret nimia vi excellendente alicuius.

3 Quædam animalia gignunt, † sed nulla similitudo fœtui est cum illis, vt mulo, & canis ex vulpe & cane genitus.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XII.

A præcipua actione qua ortus constat.

Καὶ πάλιν ἢν μὴ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ, καὶ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ μετρίως πρὸς ἄλληλα ἔξει καὶ ἴσως, ἀλλὰ θάτερον θατέρου πολὺ προέξει, καὶ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ ἀσθενεστέρου, ἡ γένεσις οὐκ ἂν γένοιτο.

Præterea nisi calidum ac frigidum, & siccum ac humidum [1] moderatè inter se contemperentur, sed alterum alteri plurimum excellat, & fortius debiliori antecellat, [2] generatio ex illis fieri non poterit.

I. Heurnii

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Quasi dicat, Non satis est vt ea quæ generabunt sint homophyla eiusdemque gentis, facultateque sint prædita contrariâ quô agere ac pati possint, sed etiam opus est vt iusta quantitate conueniant in calore, frigore, humiditate, & siccitate. His enim tribus opus est ad generationẽ.

1 Nam temperiei huius ratione scribit * Hippocrates vteros mulierũ sterilescere vel fœcundari. Hyems ignaua colono est, dicit Virgilius. Humor enim genitalis contabescit in agro nimis vdo aut sicco: viden vt amœna veris temperie sobolescant gramina? Et in rerum mixtione, hæ qualitates totam substantiam alterare possunt: id quod qualitatibus secundis negatum est, ita vt quælibet pars mixti sit mixta. Quare innuit Hippocrates generationem non fieri per cœretionem & discretionem intransmutabilium: sed per totius substantiæ alterationem: quam solæ primæ qualitates faciunt: hæque solis IV. Elementis insunt: Quare homo constat ex his quatuor.

2 Ortus rerum constat ex mutatione materiæ ex forma substantiali, in aliam formam substantialem: quod euenit à mutua contrariarum qualitatum actione, quæ sese tangendo afficiunt mutuò, ideóque miscentur ac confunduntur. Quare opus fuit vt minimæ partes misceantur, conuenienti quodam congressu, quo fœdere facto conspirent in vnum corpus, quo vna sit materia ac forma. * 5. Aph. 63

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XIII.

Ω῎στε πῶς εἰκὸς * ἀπὸ ἑνός τι γεννηθῆναι * ὅτε γε οὐδ' ἀπὸ τῶν πλειόνων γεννᾶται, ἢν μὴ τύχῃ καλῶς ἔχοντα τῆς κρήσιος τῆς πρὸς ἄλληλα; * ἀφ' * ἰσω

Quomodo igitur verisimile erit ab vno initio quid generari, cùm id ne ex pluribus quidem vno fieri possit, nisi qualitatum temperamento inter se probè conueniant?

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Nam in cunctarum rerum naturalium procreatione opus est rerum multarum μίξις ac κρᾶσις eorum quæ mixta sunt: Nec quicquam profecerit, etiamsi hæc plurima fuerint quæ misceantur, nisi sibi dicatam κρᾶσιν obtinuerint: quo itaque modo vnum generationis principiũ erit? nam crasis non est vnius, sed plurimorum diuersorum conuenientium in vnum effectum. Hippocrates primus docuit ex elementorum mixtione, temperamenta fieri, ac corpora cuncta. Empedocles quoque ex eisdem elementis cuncta terrena corpora conflari asserebat, sed non mixtis inter se, verùm frustulatim compactis ac sese tangentibus. Sed inde non proueniet sensile corpus: quod demonstrauit * Galenus. * Lib. De elementis.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XIV.

Ἀνάγκη τοίνυν, τῆς φύσιος τοιαύτης ὑπαρχούσης, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων Quòd homo non vnus.

των καὶ τ τοῦ ἀνθρώπου, μὴ ἓν εἶναι τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἕκαστον τῶν ξυμβαλλομένων ἐς τὴν γένεσιν, ἔχειν τινὰ δύναμιν ἐν τῷ σώματι οἵην περ ξυμβάλλετο.

Itaque necesse est, tali existente natura cum ceterarum rerum tum etiam hominis,' non vnum esse hominem: 'sed singula quæ ad generationem illius collecta sunt, vim eam in corpore habere quam in primo statim ortu contulere.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Plurimis argumentis demonstrat iam Hippocrates principia artis Medicæ. At dicas, scientiarum principia non probantur vtrum sint: sed ea probantur ex superiore scientia: & huius rursus ex alia superiore scientia, donec res ad primam philosophiam peruenerit. Huius enim
* Physic. 28 munus est probare principia omniũ aliarum scientiarum. Respondet Auerrhoës, Principia scientiarum demonstrari in propriis scientiis per causas: licere tamen per suos proprios effectus. atque ita non transibimus ad aliud genus. Omnia per quæ demonstrat Hippocrates sunt medica, si in actionem medicam dirigantur.

1 Probat plura esse principia materialia hominis. Sequuntur enim orta naturam suorum principiorum. Cùm enim homo priùs non esset, sed oriretur, plura habebat principia. Ergo plura principia habebit etiã cùm iam est ortus, id est, cùm iam est homo. Probatur maior: Nam ad cunctatum rerum naturalium generationem conueniunt plura principia materialia; nam mixtione ac temperamento opus est omni ortui rerum: hæc non vni eueniunt, sed pluribus. Hoc ita esse, argumento est homo mortuus, ac viuens, cæteraque animalia. De viuente iam, mox de reliquis. Nam dicit, Quam diu viuit homo, quoduis horum propriam vim habere animaduertitur, quam à principio ortus contulit. Cùm igitur generatio corporum nulla fiat, ni qualitates vt calidum frigido, &c. rectè misceantur; necesse est vt hoc nascenti homini etiam eueniat: nam hæc sunt omnibus dictata elementa, ignis aer, &c. Propria autem animalium elementa sunt humores.

2 Cùm enim nihil intereat in ortu, par est symbola quædam eorum existere, ex quibus corpus fabricatũ est. licet qualitatibus refractis nõ ita emiceant ob mistionem. Vnde nõ obscurè principia elementaque percipis. Nam hæ qualitates quæ propriæ sunt elementis, homini insunt.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XV.

Homine mortuo singula elemẽta ad suam naturam redeunt.

* προσχωρέειν

A modo corruptionis argumentum.

Καὶ πάλιν γε ἀνάγκη ἀποχωρέειν εἰς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν ἕκαστον τελευτῶντος ἀνθρώπου, τό, τε ὑγρὸν *πρὸς τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν πρὸς τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ θερμὸν πρὸς τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν πρὸς τὸ ψυχρόν.

Quinetiam necesse est redire singula ad suam naturam homine moriente; nimirum quod humidum est ad humidum, siccum ad siccum, quod calidum ad calidum, frigidum ad frigidum.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Probat iam plura hominis esse principia ex eo quod homini morienti euenit. Etenim cùm moritur homo, singula migrant ad suum elementum, è quo profluxerant. Compositum omne vt generatur, ita etiam interit, id est, dissoluitur in ea ex quibus componitur, reditque eò vnde ortum est. Atqui cuncta composita componuntur secundùm substantiam ex IV. elementis. Igitur in sua corruptione in eadem dissoluuntur. Maior per se manifesta est, De componentibus immanentibus secundum speciem. Alia verò quæ secundum materiam tantùm (vt ouum pulli constitutionem) aut alimenta humorum promouent, non remanent nec producuntur denuò per resolutionem eorum quæ genuerunt. dicet quis: Si componentia sunt elementa, qui redibunt in elementa? Respondemus, Ab esse refracto, ad esse perfectum & determinatum secundum propriam speciem redeunt: (nisi ad nouam mixtionem assumantur) denuoque elementa determinatæ speciei fiunt, & partes vniuersi simplices fiunt: cùm antea in gratiam mixtorum subiecta essent ad instar nudæ materiæ alteri formæ à qua determinabantur. Minorem antè confirmauit Hippocrates. Quare conclusionem ostendit mox sequentibus verbis.

Quæ componentia separentur denuo.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XVI.

Τοιαύτη ¹ δὲ καὶ τῶν ζώων ἐστὶν ἡ φύσις, καὶ ² τῶν ἄλλων πάντων.

Composita omnia constare ex IV. elementis.

Atque ¹ talis est tum animantium, ² tum ceterarum omnium rerum natura.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Præcedentem conclusionem illustrat ex iis quæ eueniunt cunctis animantibus (primùm enim id egit argumentis ductis ex homine tum viuente, tum moriente) quæ non alia ratione ac homines, (quantum attinet ad materialia principia vt calidum, frigidum, &c.) nascuntur, viuunt, ac corrumpuntur. Nam mutatio totius naturæ circa eandem materiam versatur. Enarrari pulchrè hic locus potest ex libro primo De diæta, vbi de regno Ionis ac regno Plutonis naturali ex scientia disputat, Nihilque interire, sed locum tantùm mutando, demonstrat cuncta ortui ac interitui obnoxia esse.

2 Ita & stirpium naturam sobolescere ex terra & aqua videmus: & quia calor stirpibus adest, hyemis frigus sustinent ac superant, is tamen calor nec a terra nec ab aqua hyberna his euenit: & quia aquâ leuior stirps natat, aërem illi inesse loquitur. Cumque ita fabricatæ stirpes, an non eiusdem naturæ erit earum soboles pomum? Et an non ex fructibus noster consistit nutricatus? Ergo cuncta ex IV. Elementis fabricata fuere.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XVII.

Γίνεταί τε ὁμοίως πάντα, καὶ τελευτᾷ ὁμοίως πάντα.

Generanturq́; simili modo omnia, & intereunt similiter omnia composita corpora.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Non solùm humanum corpus, verùm cuncta corpora, inquit, ex IV. elementis nascuntur, & in eadem finiuntur. Ita ostendit iam Hippocrates superioris argumentationis conclusionem veram esse; nimirum, Quod de vno composito affirmatur, idem de cæteris censendum. Humanum autem corpus soluitur in IV. Elementa: Ergo ex his fuit coagmentatum. Idem de aliis compositis sit iudicium.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XVIII.

Communis corruptio cunctis cõpositis. * ξυνίςῃ

Ξυνίσαται γὰρ αὐτέων ἡ φύσις ἀπὸ τουτέων τῶν προειρημένων πάντων, καὶ τελευτᾷ κατὰ τὰ εἰρημένα εἰς τὸ ἑωυτὸ· ὅθεν περ * ξυνέςη ἕκαστον, ἐνταῦθα οὖν καὶ ἀπεχώρησε.

Etenim eorum natura conflata est ex his cunctis quæ dicta sunt, & desinit vnumquodque iuxta prædicta in seipsum: hoc est, vnde conflatum est quoduis, eò recedit.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Hoc est, redeunt cuncta ad suam naturam: vel ipsum in seipsum, hoc est, ad suam peculiarem speciem, quale ab initio fuerat: nimirum humidum sub mixtione latens ad humidum mundi totius elementum, &c. Idem in cæterorum compositorum corporum corruptione euenit. Ergo cuncta nata sunt ex IV. Elementis.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XIX.

Materialia principia proxima quæ, & qualia, essentiæ generationisque humanæ, ac cæterorum sanguine præditorũ.

Τὸ [1] δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐν ἑωυτῷ αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ χολὴν διττὴν, ἤγουν ξανθήν τε καὶ μέλαιναν. [2] καὶ ταῦτ᾽ ἐςὶν αὐτέῳ ἡ φύσις τοῦ σώματος· [3] καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει καὶ ὑγιαίνει [4].

Corpus [1] autem hominis continet in seipso sanguinem, & pituitam, & geminam bilem, nimirum flauam & nigram: [2] quibus natura corporis illius constituitur, [3] & per quæ ægrotat ac sanitate fruitur [4].

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Hominis materialia principia ponit quattuor humores, elementis quattuor respondentes. Non loquitur de excrementitiis, sed de nutritiis qui in mero sanguine

guine sunt humoribus. illi enim per aliud gignuntur: hi intrinsecè fabricantur corpus humanum. Propterea dicit Hippocrates, ἴσχει ἐν ἑωυτῷ, id est, continet εν. ista corpus humanum, ita vt natura eius inde constituatur. hæc quattuor sanguini insunt, vt lacti inest butyrum, caseus, serum. Non enim est simplex sanguis, vt oculis videmus.

2 Si itaque his absoluitur natura hominis; Igitur hæc erit eius materia ex qua constat. Nam humores continentur in solidis partibus: quæ & ipsæ ex humoribus natæ fuere in vtero materno. nam menstruo sanguini insunt.

3 Sanitas & morbus cunctæque affectiones ex his quattuor humoribus proueniunt. Quæ enim corporis substantiam absoluunt, eorum etiam studio conseruatur ac perdurat. Si enim æstu sanguis conflagrârit aut algioso madore inundârit: morbum dabit.

4 Tria sunt ortus nostri principia, Hippocrates vocauit τὰ ἴσχοντα, ἢ ἐνισχόμενα, ἢ * ἐνορμῶντα σώματα. Nata hæc fuere ex duobus principiis, nimirum semine & sanguine. Semen simplex haud est, sed ex sanguine ortum naturam spirabilem in se habet ac vim genitalem. Hæc vis cùm promouet se ad procreationem Natura dicitur. Magna enim vis spirituum ac sanguinis in fœtum fluit per vasa vmbilicalia. Vnde constat spirabilem inesse fœtui materiam, liquidam, ac solidam concretamque: nam his corpus absoluitur: quare & eisdem seruatur. Spirabilis natura (appellatur etiam calidũ natiuum) conseruatur nutricatu vapidi sanguinis cordis, quo per arterias totum corpus rigatur ac vitali aurâ afflatur. Huic spirabili naturæ itaque nutricatum ac fomitem præbent humores sanguinei, qui iacturam eius sarciunt. Itaque ex quattuor humoribus corpus constat.

* Spirabilis natura ita dicta, quòd vim habeat ad ciendos motus promptam. Natura.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XX.

Ὑγιαίνει μὲν οὖν μάλιστα, ὁκόταν μετρίως ἔχῃ ταῦτα τῆς πρὸς ἄλληλα χρήσιος καὶ δυνάμιος ¹ καὶ τοῦ πλήθεος, ² καὶ μάλιστα ἢν μεμιγμένα ᾖ.

Et sanitate tum maximè fruitur, quando hæc inter se moderatè affecta fuerint temperie, & ¹ facultate, & copiâ, ² & maximè si optimè mixta fuerint.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Constare hominem ex quatuor illis succis demonstrat sanitas ac morbus. Valet enim horum beneficio; cùm nimirum talem κρᾶσιν habent vt inuicē sibi respondeant δυνάμει, id est, qualitate; & πλήθει, i. copia; & μίξει, id est, mixtione, ita vt non diuortium fecerint, sed vt perfectissima mixtio adsit id enim perfectam facit sanitatem. Nisi enim rectè misceantur, sintque iuncta decenti qualitate & copiâ, non poterunt suum temperamentũ tueri, nec nutricatum corpori præbere. Nulla itaque in corpore pars dari debet, in qua non liceat cunctas illas naturas sub iusta copia ac potentia consociatas ac vnitas deprehendere.

1 Vt si copiâ non sint in vitio, sed potestatis, ita vt cōuenire nequeant, sed vnum reliquorum qualitates debellet & corrumpat. Vt si qualitas partium calidarum leptomeratum quæ duos gradus implere deberet, surgat ad quatuor; & contra.

2 Vt si opus sit pituitæ nutritiæ generatione ad libras, si iam ad vncias generetur: & contra. vel si quæ pars abundè nimis rigetur à sanguine, alia verò parciùs.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXI.

Sanitatē & ægritudinē tribuit copiæ & facultati, atque mistura succorum.

Ἀλγέει δὲ, ὁκόταν τι τουτέων ἔλασσον ἢ πλέον ἐῇ, ἢ χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι, καὶ μὴ κεκρημένον ᾖ τοῖσι ξύμπασιν.

Ægrotat verò vehementer quoties horum aliquod aut parcius aut copiosius fuerit, aut etiam à cæteris diuortium fecerit in corpore, neque cum reliquis cunctis commixtum fuerit.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Ostendit materialia principia humani corporis esse quatuor humores: nam horum beneficio homines sani sunt & ægri. Ægrotant enim horum maleficio, cùm nimirum vel copia vel qualitate, vel mixtione in vitio sunt. Quo ad μίξιν, cùm nimirum vnus succus secessionem facit à reliquis qui in massa sunt, id mox sequenti Aphorismo declarat.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXII.

Ἀνάγκη γὰρ, ὁκόταν τι τουτέων χωρισθῇ, καὶ ἐφ' ἑωυτοῦ στῇ, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον ἔνθεν τι ἐξέστηκεν ἐπίνοσον γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἐπιχυθῇ ὑπερπιμπλάμενον, ὀδύνην τε καὶ πόνον παρέχειν.

* ἐν τῷ τινὶ

Necesse namque est cùm secesserit secretumq́; quid horum fuerit, & per se steterit, non solùm eum locum [1] è quo excesserit morbidum fieri: sed etiam eum in [2] quem decubuerit, quémque nimiâ sui copiâ impleuerit, dolore [3] ac morbo vexari.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Ex sanitate & morbo probat hominem ex quatuor succis constare. Nam dum horum vnus separatur, ægrotat non solùm ea pars à qua secessio fit, verùm etiam ea in quam labitur præter naturæ legem. Ita, si in corpore humor manserit, gemina mala accersit: nam affligit partem eam in quam effunditur, & eam à qua effluit præter naturæ legem. vt in dysenteria apparet.

1 Quòd decenti temperie aut mixtione partes destituantur, nec nutriantur. Etenim illa pars ex qua fluxit, & illa in quam, intemperie ac tumoribus affligetur: intemperies autem & mala conformatio morbi sunt.

2 Sua actione spoliatur pars temperie aut copiâ succorum obsessa, eorúmve mala qualitate pressa.

3 A lacerata continuitate partium sensu præditarum.

Καὶ

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXIII.

Καὶ γὰρ ὅταν τι τουτέων ἔξω τοῦ σώματος ἐκρυῇ πλεῖον τοῦ ἐπιπολάζοντος, ὀδύνην παρέχει ἡ κένωσις. Euacuatio quando dolorifica.

Et cùm quid horum copiosiùs extra corpus effusum fuerit quàm redundantiæ modus requirat, dolorifica euadit ipsa euacuatio.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Ex affectionibus & morbis humani corporis ostendit id constare ex quatuor humoribus nutritiis. Cùm eorum enim μῖξις soluitur, dolor gignitur. Vt cùm plurimum sanguinis effunditur, vt in muliebri fluxu, grauissimæ affectiones fiunt, lipothymiæ, cordis palpitationes, pulsus totius corporis, lumborum ac capitis dolores. Ita in sanguineis intestinorum deiectionibus. Nam mixtio ac temperies illius partis vnde effluit soluitur.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXIV.

Ἢν * ταῦτα πάλιν ποιήσηται εἴσω τὴν κένωσιν, καὶ τὴν μετάστασιν, καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων, πολλὴ αὐτέῳ ἀνάγκη διπλῆν τὴν ὀδύνην παρέχειν κατὰ τὰ εἰρημένα, ἔνθεν τε ἐξέστη, καὶ * ἔνθα ὑπερέβαλε. * τ' αὖ * ἵνα

Rursus si intra corpus fiat eiusdem euacuatio, & translatio, & ab aliis secretio, geminatum dolorem exhibere necesse est, velut dictum est, nempe & ei parti vnde secessit, & in quam receptum redundat.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Nam pars vnde effluxit dolebit ab euacuatione: Ea verò quæ recipit pars, à repletione. Constos itaq. morbos ascribit humoribus, tum intemperies, tum malam conformationem. Sunt enim humores nutritij proxima ortus nostri elementa, vnde tum similares tum dissimilares partes nascuntur, totumque corpus absoluitur. Ex his igitur & ab eorum succorum excrementis nascuntur morbi.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXV.

Ἐπεὶ δὴ ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, ἀποφαίνειν ἀεὶ ταῦτα ἐόντα,

Non vnum sed iv. secundum naturam humores inesse, id est constituentia hominis principia.

καὶ κατὰ νόμον, καὶ κατὰ φύσιν. φημὶ δὴ εἶναι αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ χολὴν ξανθήν τε καὶ μέλαιναν. καὶ [2] τουτέων πρῶτον μὲν κατὰ τὸν νόμον τὰ οὐνόματα διωρίσθαι φημί. καὶ οὐδενὶ τουτέων τὸ ωὐτὸ οὔνομα εἶναι. [3] ἔπειτα τὰς ἰδέας κατὰ φύσιν κεχωρίσθαι, καὶ οὔτε τὸ φλέγμα οὐδὲν ἐοικέναι τῷ αἵματι, οὔτε τὸ αἷμα τῇ χολῇ, οὔτε τὴν χολὴν τῷ φλέγματι. [4] Πᾶς γὰρ ἂν ἐοικότα εἴη ταῦτα ἀλλήλοισιν, ὧν οὔτε τὰ χρώματα ὅμοια φαίνεται προσορώμενα, οὔτε τῇ χειρὶ * ψαύοντι ὅμοια δοκέει εἶναι; [5] οὔτε γὰρ θερμὰ ὁμοίως ἐστίν, οὔτε ψυχρά, οὔτε ξηρά, οὔτε ὑγρά.

* ψαύουσι

Lege & natura distingui humores.

Quæcumque [1] verò ego hominem esse dixero, (quemadmodum promisi me facturum esse,) ea demonstrare conabor semper eiusmodi esse, & iuxta legem, & iuxta naturam. Ego itaque assero hominem esse sanguinem, & pituitam, & bilem flauam nigrámque. [2] Ac primùm quidem vsu loquendi, id est, iuxta legem, distincta his nomina obtigerunt, neque vlli istorum idem nomen esse. [3] deinde natura singulorum species discreuit, iuxtaq; naturam horum species sunt separata, vt neque pituita ideam sanguinis referat, neque bilem sanguis, neque bilis pituitæ similis esse conspicitur. [4] Qui enim hæc inter se similia sint, quorum nec colores similes aspicienti apparent: nec qualitates tactu explorantis sensum similiter afficiunt? [5] Neque enim similiter calida sunt, neque frigida, neque sicca, neque humida.

Vetustati staudum.

I. Hevrnii commentarivs.

Ab humorum differentiis quæ naturæ eorum hærent proxime.

1 Demonstrat quatuor esse humores in corpore humano, idque κατὰ νόμον, & κατὰ φύσιν. Semper eiusmodi eos esse, dicit, demonstrabo hoc est in omni hominis ætate, & quouis anni tempore.

** Idea quid.*

2 Demonstrat ex varietate impositorum nominum, varios inesse homini humores. Etenim si varij hi non forent, non appellarentur diuersis nominibus à medicis doctis ac peritis. Itaque κατὰ * νόμον, id est, ex sententia hominum rectè sentientium. Ex maiorum iudicio de humoribus ducit argumentum. vt hoc modo sanguis vocatur vel bilis ille humor, & non alius humor ita vocatur.

** νόμος quid.*

3 Iam id demonstrat κατὰ φύσιν, id est, secundum rei naturam, sensus iudicio expositam. idque euincit ex humorum qualitate, eorumque motu. Qualitatem vocat * ideam, quæ oculis ac manibus percipitur; quasi dicat: Quæ differunt sensibilibus externis qualitatibus, differunt etiam essentiâ internâ, quæ sola ratione cognoscitur: & propterea non sunt vnum, sed specie non sunt distincta.

4 Tactili ac visili qualitate differunt quatuor humores: nam phlegma albescit, melancholia nigrescit. Cholera feruet, at pituita alget. alius lentus, alius fluxus.

5 Vt cholera & pituita.

Ἀνάγκη

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXVI.

Ἀνάγκη τοίνυν ὅτι τοσοῦτον διήλλακται ἀλλήλων τὴν ἰδέην τε καὶ τὴν δύναμιν, μὴ ἓν αὐτὰ εἶναι, εἴπερ μὴ πῦρ τε καὶ ὕδωρ ταυτόν ἐστι.

Quando igitur tantopere hæc & specie & facultate inter se discrepant, haud esse illos vnum necesse est, nisi cui fortè ignis & aqua vnum sint.

Quæ forma & facultate differunt, ea eadem non sunt.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Confirmat similitudine, quòd quæ secundum externas sensibus compertas qualitates differunt, etiam secundum essentiam internam (quæ solâ ratione noscuntur) differre, nec vnum esse. Colore verò ac consistentiâ differunt inter se humores: Ergo etiam essentiâ differunt. Nisi, dicit, quis ignem & aquam, visili ac tactili qualitate differentia elementa, vnum esse contendat. At hoc absurdum; igitur & illud. Videntur quidam persuasi fuisse, hominem ex vno constare humore. nec mirum, inquit Galenus hic, Cùm ex Archigenis assectis homo minimè malùs inductus erat, neque in ducendo spiritu, aërem corpus ingredi, neque egredi in expirando.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXVII & XXVIII.

Γνοίης δ' ἂν τοῖσδε, ὅτι οὐχ ἓν ταῦτα πάντα ἐστὶν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτέων ἔχει δύναμίν τε καὶ φύσιν τὴν ἑωυτέου. Ἢν γάρ τινι διδῷς ἀνθρώπῳ φάρμακον, ὅ, τι φλέγμα ἄγει, ἐμέεταί σοι φλέγμα. καὶ ἢν διδῷς φάρμακον ὅ, τι χολὴν ἄγει, ἐμέεταί σοι χολήν. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ χολὴν μέλαιναν καθαίρει, ἢν διδῷς φάρμακον, ὅ, τι χολὴν μέλαιναν ἄγει. Καὶ ἢν τρώσῃς αὐτέῳ τοῦ σώματός μέρος τι, ὥστε τραῦμα γενέσθαι, ῥυήσεταί αὐτέῳ αἷμα. καὶ ταῦτα ποιήσει σοι πάντα πᾶσαν ἡμέρην καὶ νύκτα, καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος, μέχρις ἂν δύνατος ᾖ τὸ πνεῦμα ἕλκειν εἰς ἑωυτὸν, καὶ πάλιν μεθιέναι. δυνατὸς δὲ ἔσται, ἐς ἂν τινὸς τουτέων στερηθῇ τῶν ξυγγεγονότων. ξυγγέγονε δὲ ταῦτα τὰ εἰρημένα. Πῶς γὰρ οὐ ξυγγέγονε; πρῶτον μὲν φανερός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἔχων ἐν ἑωυτῷ ταῦτα πάντα ἀεὶ, ἕως ἂν ζῇ. ἔπειτα γέγονεν ἐξ ἀνθρώπου, ταῦτα πάντα ἔχοντος, ἔπειτα τέθραπται ἐν ἀνθρώπῳ, ταῦτα πάντα ἔχοντι. ὁκόσα ἐγὼ γε νῦν φημί τε καὶ ἀποδείκνυμι.

Quod

Vnŭquemq. humorem suam habere naturam & facultatem.

Quod [1] *verò cuncta hæc non vnum sint, verùm quòd singula horum peculiares vires ac naturam habeant.* [2] *Si enim alicui homini pharmacum propinaueris quod phlegma educit, pituitam tibi vomet. & si pharmacum dederis quod bilem ducit, bilem tibi euomet. Eodem modo & bilem atram purgabit, si pharmacum propinaueris quod bilem atram ducit.* [3] *Quod si partem aliquam corporis sauciaueris, vt vulnus fiat, manabit inde sanguis. Quin hæc cuncta euenire conspicies omni tempore, interdiu noctuq́, & hyeme & æstate, quandiu spiritum trahere reddereq́ poterit homo.* [4] *Valebit autem, donec vno aliquo eorum quæ congenita sunt, fuerit priuatus.* [5] *Congenita autem sunt prædicta.* [6] *Quî enim non sint congenita? primùm enim manifestum est, hominem perpetuò dum vixerit hæc in se habere. deinde genitus est ex homine, cuncta hæc habente. postremò adoleuit in homine hæc cuncta habente, quæ ego in præsentiarum affirmare ac demonstrare contendo.*

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Demonstrat quatuor humores corpori inesse, eosque facultate ac specie differre. Nam toto vitæ curriculo adsunt, ac varij illi sunt. quare & singuli peculiarem vim obtinebunt.

2 Diuersos semper corpori inesse humores demonstrat ex varietate humorum qui è corpore semper educi possunt. Nam si quauis diei hora cholophygum pharmacum propinaueris, bilem semper educet: si humor ad educendum paratus fuerit, viæque meabiles. Ita & de cæteris humoribus statuendum. Hi humores quatuor sanguini insunt, ac mediocritatem substantiæ suæ habent, qua prosunt corpori. Nam excrementitij, nimij sunt qualitate vtraque. Si excrementitij insunt, igitur & naturales. facilè demonstrantur excrementitij. Nam propterea generantur excrementitij, quòd sanguis generatur: cuius excrementa hi sunt. Dissimilitudinis igitur humorum euidens argumentum est, quòd singuli trahantur à peculiaribus medicamentis. Ergo non omni ex parte similes sunt.

3 Ergo humores quatuor naturâ diuersi erunt, ac peculiari vi dotati.

5 Conueniunt humores in eo quòd congeniti sint, cunctique simul principium materiale corpori præstent. Nam homo nō moritur nisi priuetur vitæ principiis congenitis. Sed homo fraudatus vno ex quatuor his humoribus moritur. Nam priuatur naturali humore, qui facit ad integritatem totius singularumq́. partium. Priuari autem poterit humore congenito, ab effusa euacuatione liberaliore manu, vltrò, vel pharmacia aut vulnere. vel quòd in corruptelam degenerato humore, illo spolietur corpus.

5 Ergo, dicit, cùm homo non moriatur nisi priuetur vitæ congenitis principiis: Moritur autem cùm his humoribus priuatur: Ergo humores quatuor sunt vitæ nostræ congenita principia.

6 Nam omni tempore homo habet in se hos humores quatuor. Itaque iam vt homo euasit, habet hæc quatuor. Prætetea cùm gigneretur à patre & matre, ex his ortum ac incrementa duxit.

Oἱ δὲ

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXIX.

Οἱ δὲ λέγοντες ὡς ἓν ἐστὶν ἄνθρωπος, δοκέουσί μοι ταύτῃ τῇ γνώμῃ κεχρῆσθαι. Ὁρέοντες τοὺς πίνοντας τὰ φάρμακα, καὶ ἀπολλυμένους ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι, τοὺς μὲν χολὴν ἐμέοντας, τοὺς δέ τινας φλέγμα, τοῦτο ἕκαστος αὐτέων ἐνόμισαν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ὅ, τι καθαιρόμενον εἶδον αὐτὸν ἀποθανόντα. [1] Καὶ οἱ τὸ αἷμα φάντες εἶναι τὸν ἄνθρωπον, τῇ αὐτέῃ γνώμῃ χρέονται, ὁρέοντες ἀποσφαζομένους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὸ αἷμα ῥέον ἐκ τοῦ σώματος, τοῦτο [2] νομίζουσιν εἶναι τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Καὶ μαρτυρίοισι τουτέοισι πάντες χρέονται ἐν τοῖσι λόγοισι. Vnde persuasi quidã existimârũt hominem vnum esse.

At qui ex vno constare hominem dicunt, videntur mihi hoc argumento persuasi. Nimirum cùm viderent eos qui pharmaca hauserant, in hypercatharsi interiisse, alios quidem bilem vomentes, alios pituitam: [1] id, in cuius euacuatione hominem emori viderunt, hominem esse crediderunt. Eâdem ratione ducti sunt, qui sanguinem fecerunt vnicam hominis materiam, ex fusi à iugulatis sanguinis copia sic persuasi: hinc & sanguinem esse hominis [2] animam dixerunt. Itaque hæc ferè sunt argumenta quibus vtuntur in sermonibus suis.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Γνώμη eorum esse videtur hæc, Absque quo humore homo superesse nequit, id principium hominis materiale est. Atqui hi sine pituita, hi sine sanguine, &c. hominem superesse posse negant: Ergo talium aliquis erit humani corporis principium materiale. Minorem probat hypercatharsis: quam vt variis à succis fieri vidit, ita quiuis illum hominis principium posuit. Falsa assumebant: debuissent causæ mortis rationem explicare, cur nimirum illo vel illo humore euacuato homo morireiur. Quia non protinus id hominis principium est, cuius vacuationem cita mors sequitur. nam apostema ac aqua ἀθρόως effusa mortis causa sunt. Quare potius spirituum quàm humorum eductioni mortis ascribenda est causa.

2 Nouissimè hic effunditur, adeò vt vnà cum ipso animam effundi putes. vltimò is trahitur, quòd nulla peculiari remedij vi educatur; & partibus consocialis sanguis est: ex eoque cùm pastum incant, diutissimè eum retinent.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXX.

Καίτοι * πρῶτον μὲν ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσιν οὐθείς πω ἀπέθανε *φίπερ

χολὴν μοῦνον καθαρθείς. ἀλλ᾽ ὁκόταν τὶς πίῃ φάρμακον, ὅ, τι χολὴν ἄγει, πρῶτον μὲν χολὴν ἐμέει, ἔπειτα δὲ φλέγμα· ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῇ χολῇ ἐμέουσι χολὴν μέλαιναν ἀναγκαζόμενοι. τελευτῶντες δὲ καὶ αἷμα ἐμέουσι καθαρόν.

Atqui primùm quidem per immodicas purgationes qui bilem solam excluserit, mortuus est nemo. Nam si quis pharmacum biberit quod bilem cieat, primùm bilem vomet, deinde pituitam, postea per vim atram quoque bilem à flaua diuersam, postremò etiam moribundus sanguinem purum vomet.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Quasi dicat: Nullus moritur vno solo effuso humore: sed varij effunduntur. igitur homo non est vnum. Nam congenito materiali abducto ex homine, necessariò moriretur: at non moritur ab vno humore abducto. In hypercatharsi ab vno etiam pharmaco ita irritatur natura, vt reliquos continere nequeat: vellicatur enim à vectorio pharmaco, quod suo feruore referat etiam oras vasorum. Hoc est quod significat illa vox ἀναγκαζόμενοι.

4. Simplic.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXI.

Τὰ αὐτὰ δὲ πάσχουσι καὶ ὑπὸ τῶν φαρμάκων τῶν τὸ φλέγμα ἀγόντων. πρῶτον μὲν τὸ φλέγμα ἐμέουσιν, ἔπειτα χολὴν ξανθὴν, ἔπειτα μέλαιναν, τελευτῶντες δὲ αἷμα καθαρὸν, καὶ ἐν τῷδε ἀποθνήσκουσιν.

Eadem eueniunt his qui pharmacum pituitam ducens hauserunt: primùm enim pituitam vomunt, deinde bilem flauam, postea atram, morientes verò putum sanguinem, & in hoc mox vitam finiunt.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Sanguis naturæ familiaris.

Primùm euacuatur humor qui pharmaco familiaris est, mox ille qui facillimè sequitur: postremò sanguis, ob naturæ vinculum quo ei iungitur, illi enim est familiarissimus. Vt quidam existimatint cum eo animam vnà effundi. Et nullo pharmaco peculiari abducitur sanguis, & sanguis est principium nostri ortus ac corporis pabulum: quare natura eum ægrè dimittit.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXII.

Τὸ γὰρ φάρμακον ὁκόταν ἐσέλθῃ ἐς τὸ σῶμα, πρῶτον μὲν ἄγει ὃ αὐ-

αὐτέῳ

ἀυτέῳ κατὰ φύσιν μάλιστα ᾖ, τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων. ἔπειτα δὲ καὶ τ' ἄλλα ἕλκει τε καὶ καθαίρει. ὥσπερ τὰ φυόμενά τε καὶ σπειρόμενα ὁκόταν εἰς τὴν γῆν ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτῷ ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ (ἔνι δὲ καὶ ὀξὺ, καὶ πικρὸν, καὶ γλυκὺ, καὶ ἁλμυρὸν, καὶ παντοῖον) πρῶτον μὲν οὖν πλεῖστον τούτου εἵλκυσεν εἰς ἑωυτὸ, ὅ, τι ἂν ᾖ ἑωυτέῳ κατὰ φύσιν μάλιστα· ἔπειτα δὲ ἕλκει καὶ τ' ἄλλα· τοιοῦτον* δέ τι καὶ τὰ φάρμακα ποιέει ἐν τῷ σώματι, ὁκόσα αὖ χολὴν ἄγῃ, πρῶτον ἀκρητεστάτην ἐκάθηρε χολὴν, ἔπειτα δὲ μεμιγμένην· καὶ πάλιν τὰ τοῦ φλέγματος φάρμακα, πρῶτον μὲν ἀκρητέστατον τὸ φλέγμα ἄγει, ἔπειτα δὲ μεμιγμένον. Καὶ τοῖσιν ἀποσφαζομένοισι πρῶτον μὲν τὸ αἷμα ῥέει θερμότατόν τε καὶ ἐρυθρότατον, ἔπειτα δὲ ῥέει φλεγματωδέστερον καὶ χολωδέστερον. *ἰὸ

Nam [1] *vt corpus subierit pharmacum, ante omnia ducit id, quod ipsi ex omnibus in corpore existentibus maximè secundum naturam familiare fuerit, ac tum deinceps alia trahit ac purgat.* [2] *Quemadmodum enim se res habet in his quæ vel vltrò nascuntur vel conseruntur vbi in terram peruenerint, vt vnumquodque trahat id quod naturæ suæ familiare in terra existit (inest enim terræ & acidum, & amarum, & dulce, & salsum, & omnigenum) & primò quidem plurimum eius trahat in seipsum, quod sibiipsi iuxta naturam maximè familiare fuerit, deinde etiam reliqua.* [3] *Tale etiam quiddam pharmaca in corpore faciunt. Quæcunque enim bilem ducunt, primùm meracissimam bilem purgant, postea verò mixtam: quæ pituitam, primùm meracissimam trahunt, postea mixtam. iugulatis itidem primùm quidem sanguis calidissimus & ruberrimus profluit, deinde pituitosior ac biliosior.* Pharmacũ quid agat.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Argumento ipso aduersariorum suorum ipsos oppugnat. dicit, Non moritur homo nisi cõgenito vitæ principio fraudetur is. At non nisi quatuor humoribus euacuatis moritur homo. Ergo non vnicus sed quatuor humores vitæ principium constituunt, suntque congeniti. Probat Minorem, Cùm quis pharmacum hausit, dum non maxima pars humorum effunditur, sed tantùm vnus cùm educitur, non moriuntur homines. Sed dum postremus euacuatur, astantes putant ob eius vnius eductionem mortem venire.

2 Id declarat similitudine. Terræ commissa semina aut depositi surculi solent exugere è terra nutricatum simplicissimum sibique familiarem: eo verò exhausto illud exugunt quod huic vicinum est, quodque minùs illi simile est. At, dicit Hippocrates, pharmaca eodem modo trahunt. Igitur similitudine substantiæ trahunt, inferimus nos. φύσημα vocat quæ singulis

singulis annis sponte renascuntur: *σπειρόμενα* verò quæ satione continua conseruantur.

3 Ita propinata pharmaca, primùm cholagoga euacuant synceram bilem, dein mixtam: phlegmagoga pituitam meram primùm educunt, deinde mixtam. Ita in iugulatis primùm funditur cruor calidissimus & rubertimus, dein pituitosior & biliosior.

Putat itaque Hippocrates pharmaca purgare trahendo: nimirum vt pars spirituosa peruadens partes, humori familiari quasi manum porrigat, eoq. trahente & naturâ expellente in ventrem effluat. Primumque humor merus spirituali hac qualitate affectus, dein alius qui cum eo remixtus fuerat effertur. vt ferro perfricatum lignum etiam à magnete trahitur: quod alioqui solum à magnete prolectatur.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXIII.

Cur humores nô semper eâdem copiâ corpori insunt.

Αὔξεται ¹ δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ μὲν φλέγμα χειμῶνος. τοῦτο γὰρ τῷ χειμῶνι κατὰ φύσιν μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων. ψυχρότατον γάρ ἐστι. ² τεκμήρια δὲ τουτέων, ὅτι τὸ μὲν φλέγμα ψυχρότατον, εἰ ἐθέλεις ψαῦσαι φλέγματος, καὶ χολῆς, καὶ αἵματος, τὸ φλέγμα εὑρήσεις ψυχρότατον ἐόν· καί τοι γλισχρότατόν ἐστι. καὶ ³ βίῃ μάλιστα ἄγεται μετὰ χολὴν μέλαιναν (ὁκόσα δὲ βίῃ * ἄγεται, θερμότερα γίνεται ἀναγκαζόμενα ὑπὸ τῆς βίης) ἀλλ' ὅμως καὶ πρὸς ταῦτα πάντα ψυχρότατον ἐὸν τὸ φλέγμα φαίνεται ὑπὸ τῆς φύσιος τῆς ἑαυτοῦ. ⁴ Ὅτι δὲ ὁ χειμὼν πληροῖ τὸ σῶμα φλέγματος, γνοίης ἂν τοῖσδε. Οἱ ἄνθρωποι πτύουσί τε καὶ ἀπομύσσονται φλεγματωδέστατον τοῦ χειμῶνος. καὶ τὰ οἰδήματα * λευκότατα γίνεται μάλιστα * ταύτην τὴν ὥρην, καὶ τ' ἄλλα νοσήματα φλεγματώδεα.

* ἕλκε.
* ἀστεῖον
* ἐπὶ

Pituita hyeme crescit, nam frigidissima.

Vi tracta incalescunt.

Porrò ¹ pituita in homine hyeme incrementa ducit: huic enim præ cæteris quæ insunt homini, maxima est cum hyeme naturæ cognatio. frigidissima enim existit. ² Hæc autem documento esse possunt quòd pituita sit frigidissima. Si enim pituitam & bilem & sanguinem contingere libuerit, pituitam profectò frigidissimam esse deprehendes. Etsi verò visci in morem lentescat, & post atram bilem contumacissima sit ad eductionem, vt non nisi magnâ ³ vi attrahatur, (quæcumque autem per vim trahuntur, hoc ipso calidiora fiunt) nihilominus tamen frigidissima esse appâret pituita ex sua propria natura; nec eo tractu calescit, sed frigida appâret, cognatamq. suam frigiditatem retinet. ⁴ Quòd autem hyems impleat corpora pituitâ, hæc argumenta tibi sunto. quòd homines expuunt & emungunt pituitosissima hyeme,

&

& tumores laxi albißimi gignuntur maximè hoc anni tempore, itémque reliqui morbi pituitosi.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Quæ anni tempora excellentem qualitatem præ se ferunt, ea vehementer mutant corpora nostra, vt inde modò hic modò ille humor increscat, illeque iterum tabescat. Ac redeunt humoribus per anni tempora suæ vices.

1 Naturæ diuersæ diuersis præditæ sunt succis. Ita ratiocinatur: Qui humor hyemi natura & temperie sua simillimus est, is brumâ etiam incrementa ducit. At pituita hyemis naturæ simillima est inter cunctos humores. Igitur hyeme maximè increscit.

2 Probat Minorem, Tactus ita iudicabit, si conferatur eius qualitas cum bile, melancholia, sanguine. Pharmacis eliditur cùm pituita, frigidior appâret. Et quibus caput pituita abundat, sæpè querули sunt de frigore quo sentiunt caput stupere.

4 Quæ violenter agitantur motus violentiâ incalescunt. At pituita violenter agitatur, ob tenacitatem qua exclusioni renititur. Ergo pituita motus vi incalescet ac phlegmones proferet. Quod sine dubio faceret, nisi stricto quodam frigore prædita esset. Incalescit itaque motu, sed ita vt tum quoque ingenitam suam frigiditatem præ cæteris retineat.

4 Quòd hyeme pituita abundat argumento sunt excrementa corporis pituitosa: & morbi qui tunc eueniunt pituitosi. Demonstrat omnes succos semper corpori inesse: at modò vberiùs hi, modò copiosiùs illi insunt. Id in primis per pituitam ostendit, quæ maximè ostentat sese in excrementis. Et vt excrementitij circumfluunt, ita etiam nutritij, quorum illi sunt excrementa. Maximè autem pituita crescit hyeme, præsertim si regio, ætas, anni constitutio eò nutant, id est, si in humiditatem ac frigus conspirarunt.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXIV.

Τοῦ [1] δὲ ἦρος, φλέγμα [2] * ἔτι μὲν ἰσχυρότατον ἐν τῷ σώματι, καὶ [1] τὸ αἷμα αὔξεται, τά δὲ γὰρ ψύχεα ἐξανίει, καὶ τὰ ὕδατα ἐπιγίνεται. τὸ * δὲ αἷμα κατὰ ταῦτα αὔξεται ὑπό τε τῶν ὄμβρων, καὶ τῶν * θερμημερέων· κατὰ φύσιν γὰρ αὐτέῳ ταῦτα ἐστὶ μάλιστα τοῦ ἐνιαυτοῦ. ὑγρόν τε γάρ ἐστι καὶ θερμόν. [4] Γνοίης δ' ἂν τοῖσδε. οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἦρος καὶ τοῦ θέρεος μάλιστα ὑπό τε τῶν δυσεντεριῶν ἁλίσκονται, καὶ ἐκ τῶν ῥινέων αἷμα ῥεῖ αὐτέοισι, καὶ θερμότατοί εἰσι καὶ ἐρυθροί.

* ἔτι μὲν
* δὲ
* θερμημεριῶν

Vere [1] etiamnum valida est pituita, [2] crescitque sanguis. nam & [3] frigoris vis per id anni tempus remittit, & imbres succedunt. Sanguis igitur iuxta hæc augescit, ab imbribus videlicet ac calidorum dierum tepore: hæc enim anni pars maximè iuxta naturam ipsi respondet, est enim humidum ac calidum Ver. [4] Quod hinc facilè cognoscas: nam vere & æstate maximè homines implicantur dysenteriis, &

Vere sanguis increscit.

Dysenteriæ quādo eueniant.

 sanguis

ſanguis ex naribus ipſis fluit, ac calidiſſimi tunc ſunt & rubberrimi.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Humorum motum declarat in corpore, ſecundum anni tempora. Vere, dicit, mediocris eſt pituitæ copia in corpore humano (pauciſſima melancholia) at ſanguis tunc luxuriat. id oſtendit & ratione & vſu.

1 Reſpondet enim initium veris hyemi.

2 Frogreſſo vere.

3 Ratio: Eo tempore quo calor & humor dominantur, eodem etiam ſanguis incrementa ducit. At vere calor & humor dominium tenent. Ergo vere ſanguis præſertim luxuriat. Eſt enim ſanguis naturâ calidus ac madidus. ita & ver ſi conferatur cum cæteris anni partibus. frigus enim vere remittit, ac pluuiæ rigant mundum. Hinc calidum noſtri corporis natiuum variè mutatur: variéque vt ab aëre afficitur, ita etiam varias in humoribus facies profert. nam ambienti ſimiles profert humores.

4 Vſus. nam morbi calidi ac humidi tunc proferunt ſe: & ſymptomata effloreſcunt à materia ſanguinea nata, vt hæmorrhagia, & qualitas corporis calida & rubicunda. Dyſenteria tunc etiam cruenta euenire ſolet ex hæmotrhoïdibus, deplente ſe natura à copia ſanguinis. Sed, dicet quis, vere melancholiæ fiunt. Reſponde: non tunc illa naſcitur, ſed profertur, ac quaſi paroxyſmum facit.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXV.

Τοῦ δὲ θέρεος, τό, τε αἷμα ἰσχύει ἔτι, καὶ ἡ χολὴ ἀείρεται ἐν τῷ σώματι, καὶ παρατείνει ἐς τὸ φθινόπωρον. Γνοίης δ' ἂν τοῖσδε. Οἱ ἄνθρωποι αὐτόματοι ταύτην τὴν ὥρην χολὴν ἐμέουσι, καὶ ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι χολωδέστερα καθαίρονται. δῆλον ' δὲ καὶ τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ τοῖσι χρώμασι τῶν ἀνθρώπων. Τὸ δὲ φλέγμα τοῦ θέρεος ἀσθενέστατόν ἐστιν αὐτὸ ἑωυτοῦ· ἐναντίη γὰρ αὐτέου ἐστὶ τῇ φύσει ἡ ὥρη· ' ξηρή τε γάρ ἐστι καὶ θερμή.

Per æſtatem verò viget adhuc ſanguis, eo bilis in corpore ſurgit, & vſque in autumnum porrigitur. Id quod hinc cognoſcas; homines enim æſtiuo tempore bilem vltrò vomunt, ac pharmacorum propinatione bilioſiora purgantur: ' idipſum quoque comprobant & febres & colores corporis, qui eo tempore corpora hominum occupare ſolebant. Pituita è contra æſtate debilior ſeipſa eſt: ' contrarium enim eſt naturæ eius id tempus, calidum puta & ſiccum.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Pergit in demonſtrando varium eſſe humorum incrementum ac decrementum in corpore humano. Nam æſtate pituita accidit δυνάμει ac [illegible]: non tamen

tamen omnino deficit, est enim congenitus humor vitæ necessarius: sed delitescit in corpore languetque, quòd ab aëris vtraque aduersa qualitate quasi opprimatur. Sanguis mediocri copia ac vi perseuerat æstate; quòd proxima veri sit æstas. At bilis luxoriat æstate ac ἀκμῇ, id est, efflorescit ac in molem maiorem se attollit. Argumento sunt vomitus ac aluo quæ funduntur, sunt enim cuncta biliosa æstate: sanguis autem in principio æstatis, quod vernare adhuc videtur, perseuerat, id est, vsque ad solstitium æstiuum, ab ortu Vergiliarum: hoc est spacium quadraginta dierum. At bilis crescit ad ortum vsque Arcturi: primùm flaua, hinc atra.

1 Nam æstate eueniunt tertianæ continuæ & interpolatæ: & biliosus flauus color corpora defœdat.

2 Est enim pituita naturâ suâ frigida & humida; bilis sicca & calida. Ignea corporis vis æstate discutit pituitam, vnà cum externo aëre tenui, calido ac sicco.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXVI.

Τὸ δὲ αἷμα τοῦ φθινοπώρου ἐλάχιστον γίνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ξηρὸν τε γάρ ἐστι τὸ φθινόπωρον, καὶ ψύχειν ἤδη ἄρχεται τὸν ἄνθρωπον. ἡ δὲ μέλαινα χολὴ τοῦ φθινοπώρου πλείστη τε, καὶ ἰσχυροτάτη ἐστίν.

Sanguis verò paucißimus Autumno fit in homine. Siccus enim est Autumnus, & hominem iam refrigerare incipit. Atra porrò bilis Autumno & plurima & fortißima est. Autumno quid fiat in corpore humano.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Motum humorum varium in corpore esse declarat iam per Autumnum: Tunc enim paucissimus est sanguis. Nam is est frigidus & siccus, sanguini aduersus. At melancholia circumfluit Autumno. Deosti fuere succi æstate: quod reliquum in humoribus est, crassescit ac refrigeratur ac siccescit: nam exhaustum id est suo madore ab æstatis incendio. Autumnus manè ac serò friget: meridie calet: friget itaque magis: accedit & siccitas, hinc melancholiæ prouentus.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXVII.

Ὁκόταν δὲ ὁ χειμὼν καταλαμβάνῃ, ἥτε χολὴ ψυχομένη, ὀλίγη γίνεται. καὶ τὸ φλέγμα αὔξεται πάλιν, ἀπό τε τοῦ ὑετῶν τοῦ πλήθεος, καὶ ὑπὸ τοῦ μήκεος τῶν νυκτῶν. Hyeme bilis decrescit.

Postquam autem hyems aduenit, bilis frigore pressa decrescit. pituita è contra incrementa ducit, id quod euenit tum ob imbrium copiam, tum ob noctium longitudinem.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Pituita quia hyemi est simillima, propterea tunc augetur. Idque probat à contrario humore. Nam bilis hyeme deficit, quòd ei huius temperies aduersa sit. Hyems Medicis incipit ad Vergiliarum occasum, qui iam incidit paulo ante calendas Nouembris, cùm imbres copiosi decidunt.

2 Ob imbrium copiam madet hyems, ac ob noctium prolixitatem (à solis absentia) friget: hinc pituitæ similis est.

Quæstio. Ex Hippocratis itaque sententia constat animalium corpora affici à circumfuso aëre. dicet quidam: Quo modo ergo ventriculi hyeme & vere naturâ sunt calidissimi? vt tunc cibos copiosiores postulet. Quo ergo modo pituita tunc increscet potentissimè? nam commodè percoctus cibus sanguinem purum proferet. Respondeo, Vêtriculi tunc quidem sunt calidissimi à natiuo calore, id est, temperatissimi sunt. Sed partes corporis refrigerantur valdè hyeme, ob vestium inopiam, vel ob vitæ genus &c. Quin in quibusdam ipse venter & hepar sentiunt frigoris iniuriam, & venæ. Adde iam ciborum copiam facilè pituitescentium. vt rapa, legumina, liba, porcinam carnem, pultes, caseum, vinum nouum, crassáve cereuisia. Hippocrates τὸ ἐλάχιστον & τὸ πλεῖστον (suprà textu 36.) refert ad molem: ἀσθενέστερον & ἰσχυρότερον ad facultatem.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXVIII.

Conclusio. Ἔχει [1] μὲν ὦν ταῦτα πάντα αἰεὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. ὑπὸ [2] δὲ τῆς περιϊσταμένης ὥρης ποτὲ μὲν πλείω γίνεται σφῶν αὐτῶν ἑωυτέων, ποτὲ δὲ ἐλάσσω ἕκαστα, κατὰ [3] μέρος τε καὶ κατὰ φύσιν.

Hæc itaque cuncta semper [1] habet corpus hominis, [2] verùm pro temporis ratione singula aliquando augentur, aliquando minuuntur, [3] secundum partem & secundum naturam.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Semper dum viuit homo hæc cuncta, id est, quatuor humores insunt corpori humano.

2 Quamuis hi quatuor humores semper corpori insunt, attamen horum copia est varia, vt anni constitutio est varia, & temporum diuersa facies vt fuerit.

3 Ratione partium, dicit, & loci, diuersæ sunt humorum quantitates: vt (κατὰ μέρος partium: κατὰ φύσιν nimirum totius) æstate bilis circumfluit toto corpore, non ita hyeme. hoc est, secũdum φύσιν totius. κατὰ μέρος verò, id est, si partes considerentur, Hyeme bilis copiosior folliculo fellis continetur, quàm æstate in reliquis corporis partibus. Ita Zuingerus: quem reprehendit Serodæus, ac dicit ita exponendum, vt dicat Hippocrates, augentur minuuntúrve humores secundum partes anni; quia æstate bilis, vere sanguis, &c. dominatur. κατὰ φύσιν. id est, dum modò secundum naturam habent; nam dum anni tempora non rectè eunt, etiàm humores variant: maximè cùm etiam hominum peculiares temperies variæ sint.

Concludit Hippocrates, nimirum hæc constituere ac conseruare corpus humanum, tanquam congenitos & nutritioni necessarios humores. At quia variè mutantur homines, id fieri dicit ex humorum incremento ac decremento vario ex anni variis temporibus.

Πάτερ

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXXIX.

Ὥσπερ γὰρ ὁ ἐνιαυτὸς μετέχει μὲν πᾶς πάντων, καὶ τῶν θερμῶν καὶ τῶν ψυχρῶν, καὶ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν ὑγρῶν. οὐ γὰρ ἂν μείνειε τουτέων οὐδὲν οὐδένα χρόνον ἄνευ πάντων τῶν ἐνεόντων ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ· ἀλλ' εἰ ἕν τι ἐκλίποι, πάντ' ἂν ἀφανισθείη. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτέης ἀνάγκης πάντα ξυνέστηκέ τε καὶ τρέφεται ὑπὸ ἀλλήλων.

Nam ut quiuis annus cunctorum particeps est, & calidorum & frigidorum, & siccorum ac humidorum. Neque enim quicquam horum, ne minimo quidem tempore consisteret ac duraret, sine cunctis his quæ mundo insunt: quin si vnum aboleretur, cuncta profectò deficerent. Ab eadem enim necessitate cuncta perseuerant ac mutuò aluntur. A magno mundo argumentum.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Dixerat humores mutari ex variis anni qualitatibus: id iam confirmat totius mundi exemplo, cuius princeps pars homo est, vt homo asscela totius mundi deprehendatur: & propinqua principia sequi remotiora principia: Ita ex anni natura hos humores corpori inesse deprehendere licet. Nam vt annus omni tempore particeps est caloris, &c. Quia si vna qualitatum harum interiret, caderet œconomia totius mundi, nam vno elemento deficiente, cuncta ex eo composita interirent. Nam ab eadem necessitate constituta sunt cuncta. Dei voluntas hanc necessitatem imposuit rebus, vt quatuor essent qualitates. Ergo æqualis horum quatuor est necessitas. Temperies enim & mistio sine his nulla. & in ipsis anni temporibus nihil immixtum est: igitur nec homo vnum. Quin nullum elementum simplex perseuerare potest: nónne terra succo priuata horrida sterilitate squaleret? an non ignis tabescit fomite spoliatus? Vel si frigidum pereat elementum, an non cuncta ignis erunt? si siccum, an non aquâ fluctuabunt omnia? Absolutum elemētum, dicit hîc Galenus, mente potiùs inuenitur quàm sensu. non κατ' ἐξοχὴν, dicit Galen., hæc mundi elementa vocātur calida, frigida, &c. sed τῷ τι, vt elementale. Si calidum elementum intereat, cōcresceret, dicit Galenus, humidum inopia caloris, nec planta vlla nec animal sobolesceret. Si, dicit Galenus, fingas aquam prorsus frigidam & humidam fieri, non iam amplius erit aqua, sed cōcresceret fluxu priuata. Ita terra adamante durior erit, si prorsus sicca & frigida fuerit: vnde tunc fœtura plantarum, ac animalium nutricatus? peribunt omnia. Quare necessitate quadam ex se mutuò pendent mundi elementa, ac à se nutriuntur: quod flamma etiam indicat lucernæ.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XL.

Οὕτω δὲ καὶ εἴ τι ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλίποι τουτέων τῶν ξυγγεγονότων, οὐκ ἂν δύναιτο ζῆν ὁ ἄνθρωπος.

Sic etiam si quid ex homine ' deficeret ex his quæ ipsi congenita sunt, non sanè viuere posset homo.

I. Hevrnii Commentarivs.

Remotiora principia propinquorum fontes sunt, quare eorum asseclæ sunt principia propinqua. Ita humanum corpus sequitur Anni & Mundi temperiem: ac quatuor eius humores temperiem variam ineunt ex varia anni cōstitutione, ac quatuor qualitatum moderatione. Ex quibus si vna deficiat, vel vnus si humor desierit esse, interit homo. nam sanguini, vnde fabricatus est, hi insunt. Humores, dicit hic Galenus, vocantur calidi & frigidi, non quòd tales merè sint, sed quia ea qualitate cæteros humores excellunt. Ita pituitam humidam & frigidam vocamus, non quasi contrariorum expertem, sed quòd in ea humidum & frigidum explendeant. Quæ si frigida sola foret, vt glacies cogeretur: & si planè humida esset, nullam crassitiem ac lentorem haberet. Ita bili vtrique aliqua est madoris pars; nam alioqui humor non esset, sed adamante durior foret. frigida itaque dicuntur, quæ plus frigoris quàm caloris habeant. Gal. Quin ipse sanguis vt temperatissimus sit, cum reliquis humoribus confundi debet: quare temperatissimus sanguis pituitæ & bilis vtriusque particeps est.

Humores qua ratione dicantur frigidi, &c.

1 Cuncta huius mundi corpora concreta sunt ex quatuor elementis, plantæ animaliaque: quare nihil eorum perstare potest sine horum præsidio: si vnum interierit, reliqua trahuntur: Ita & homo vnius principij inopia interit.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XLI.

Humores in homine mutali.

Γ'χύει δὲ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τοτὲ μὲν ὁ χειμὼν μάλιστα, τοτὲ δὲ τὸ ἔαρ, τοτὲ δὲ τὸ θέρος, ποτὲ δὲ τὸ φθινόπωρον. οὕτω δὲ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τότε μὲν τὸ φλέγμα ἰσχύει, τοτὲ δὲ τὸ αἷμα, τοτὲ δὲ ἡ χολὴ, πρῶτον μὲν ἡ ξανθὴ, ἔπειτα δ' ἡ μέλαινα καλεομένη.

In anno autem aliquando quidem ' Hyems maximè viget: aliquando Ver, modò Æstas, modò Autumnus. Haut ' aliter & in homine interdum pituita præualet, aliquando sanguis, aliquando bilis, primùm quidem flaua, deinde etiam quæ nigra vocatur.

I. Hevrnii Commentarivs.

Docet humorum mutationem ex anni temporibus, similitudine ex mundi œconomia desumpta, cuius non minima pars homo est, asseela suorum principiorum.

1 Vt annus omni tempore particeps est cunctarum qualitatum, alio tamen tempore aliæ qualitates exsplendescunt: ex qua qualitatum excellentia annus in quatuor tempora diuiditur.

2 Ità homo licet sit dotatus omni tempore succis quatuor, attamen alia ætate aliaque anni parte hi dominantur varij, vt hic enumerat.

Μαρτύ-

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XLII.

Μαρτύριον δὲ * σαφέστερον, εἰ ἐθέλεις τῷ αὐτέῳ ἀνθρώπῳ δοῦναι τὸ αὐτὸ φάρμακον τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐμέεταί σοι τοῦ μὲν χειμῶνος φλεγματωδέστατα, τοῦ δὲ ἦρος ὑγρότατα, [2] τοῦ δὲ θέρεος χολωδέστατα, τοῦ δὲ φθινοπώρου μελάντατα. * σαφέστατον

Huius rei clarius argumentum hoc esto: quodsi eidem homini quater in anno idem medicamentum [1] dederis, vomet tibi hyeme quidem pituitosissima, vere autem [2] humidissima, æstate biliosissima, autumno denique nigerrima.

I. Hevrnii Commentarivs.

1 Probat singulis anni temporibus singulos increscere humores. Nam idem pharmacum phlegmagogum, ex eodem homine diluciorem pituitam educet æstate quàm hyeme.

2 Ex Ichore sanguinis.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XLIII.

Ὀφείλει οὖν τουτέων οὕτω ἐχόντων, ὁκόσα ἂν τῶν νοσημάτων τοῦ χειμῶνος αὔξεται, θέρεος λήγειν. ὁκόσα δὲ θέρεος αὔξεται, χειμῶνος λήγειν· ὁκόσα μὴ αὐτέων ἐν περιόδῳ [1] ἡμερέων ἀπαλλάσσεται· τὴν δὲ περίοδον αὖθις φράσω τὴν τῶν ἡμερέων. Ὁκόσα δὲ ἦρος γίνεται νοσήματα, προσδέχεσθαι χρὴ φθινοπώρου τὴν ἀπαλλαγήν. Ὁκόσα δὲ φθινοπωρινὰ νοσήματα, τουτέων τοῦ ἦρος ἀνάγκη τὴν ἀπάλλαξιν γενέσθαι. ὅ,τι δ' ἂν τὰς ὥρας ταύτας ὑπερβάλλῃ νόσημα, εἰδέναι χρὴ ὡς [1] ἐνιαύσιον αὐτὸ ἐσόμενον.

[1] Quare cùm hæc ita se habeant, par est morbos qui augentur [1] hyeme, æstate finiri: & qui æstate augentur, hyeme desinere: nisi ex eorum sint genere qui dierum [2] circuitu finiri solent: de quibus agam alio loco. [3] Quicumq; autem morbi Vere fiunt, horum discessum Autumno expectare oportet. Quicumque verò Autumnales morbi sunt, horum discessum necesse est Vere fieri. Quòd si quis morbus hæc tempora transgressus fuerit, eum annuum [4] fore scito. Morborum mutatio secundum anni tempora.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Sensus est: morbos chronicos, qui paroxysmorum (qui diebus paucis fiunt,) certis periodis non feruntur, sed mensium periodis, eos anni spacio finiri. Ratio huius rei est, quòd contrario anni tempore (à quo cepere) non vincantur: nam septimus mensis primo opponitur. Et etiam primus annus opponitur septimo. Præclarè ad medicinam faciendam facit habere perspectam humorum luxuriantium copiam, ac eorum indicationem: quod anni tempora etiam nos docent: Nam inde petitur valetudinis tuendæ victúsq. instituendæ ratio, ac morborum fœlix curatio. & etiam ad præsagitionem hoc omnino facit. Vt cottidianæ febres septimo sæpe terminantur mense.

2 Vt biliosi morbi: qui facilè resoluuntur: nam vltra quadragesimum diem non excurrunt.

3 Ita ab effectis iam probat motum varium in corpore habere humores. Nam, dicit, similes humores oriuntur temporibus anni: & dissimilibus temporibus vincuntur hi humores. Ita hyeme soluuntur morbi æstiui, ob contrarietatem quam cum bile habet id tempus: autumnales vere, &c.

4 Quia contumax materia, quæ extingui non potuit, sed solùm in contrariis temporibus emituit, mox sibi congenere tempore ad ingenium redit: vnde ὑποτροπαί.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XLIV.

Καὶ τὸν ἰητρὸν οὕτω χρὴ ἰῆσθαι τὰ νοσήματα, ὡς ἑκάστου τούτων ἰσχύοντος ἐν τῷ σώματι κατὰ τὴν ὥρην τὴν ἑωυτοῦ κατὰ φύσιν ἐοῦσαν μάλιστα.

Medicum quoque sic morbis mederi oportet, quasi vnumquodque horum in corpore præualeat eo tempore, quod suæ naturæ conuenientißimum existit.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Quæ nam vtilitas sit obseruationis temporis ac têperiei anni, ætatis, ac diætæ, nimirum, vt sciat medicus quis humor copia vel qualitate in vitio sit, quaque parte corporis abundet. Hippocrates in hoc libro Hominis, id est, corporis humani naturam inuestigare voluit. Propterea primùm inuestigauit num id simplex vel cõpositum: Cumq. compositum id esse deprehenderit, deinde simplicium id cõponentium naturam peruestigauit, id est, quam habeant vim agendi in aliud, vel patiendi ab alio. Propterea temporum Anni meminit, & ætatum: hæc enim mutant succos nostri corporis simplices: ita & pharmaca. Hæc noscere debet medicus. Nam quo tempore anni humor parcissimus fuerit, eo facilè profligari potest. ægrè verò vincitur dum copia & qualitate viget. Obseruandum itaque quo tempore humor αὔξε(ται) mole: & quo tempore ἀκμάζει) efferuescat sua vi. Nam quilibet humor ineunte sibi familiari têpore paucus est, vt qui initium habet sui motus: sequente, luxuriat; hinc viget, dein deficit, moleque ἐλάχιστος, & facultate ἀσθενέστερος euadit. non tamen ita vt omnino euanescat aliquis quatuor humorum, sed contraria ab aëris qualitate interdum delitescit, & quasi premitur. Ita ver premit melancholiam: æstas pituitam: autumnus sanguinem, hyems bilem.

De tribus maximè hactenus actum est, de humore qui mouetur, tempore anni in quo mouetur, & motus ipsius ratione.

Finis genuini libri De Natura hominis.

HIPPOCRATIS COI

DE HOMINIS NATVRA

LIBER SECVNDVS.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

I.

Εἰδέναι δὲ χρὴ καὶ τά δε, πρὸς ἐκείνοισιν.

Præter ista etiam hæc sunt cognoscenda.

II.

Ὅτι ὁκόσα πλησμονὴ τίκτει νοσήματα, κένωσις ἰῆται.

Quos morbos profert ' repletio, hos euacuatio curat.

Hic secundus liber spurius est. molis causâ primo libro olim adiectus, cùm Ptolemæus & Attalus libros emebant.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Est Plethora ad vasa. & ad vires: hæc humores inquinat, ac eos excludit in partes imbelles: illa rumpit vasa ac laxat ora eorum: ac interdum cuncta corporis spiracula intercipit, vnde cita mors venit.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

III.

Ὁκόσα δὲ ἀπὸ κενώσιος γίνεται νοσήματα, πλησμονὴ ἰῆται.

Quæcumque verò morborum genera procreat euacuatio, hos curat repletio.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Modò nimirum decenter id fiat, vt non subitò aluinum habitum, temperamentum; & actionem mutet. Hoc eleganter demonstrauit Hippocrates, *vbi contra Cnidios disseruit Medicos: qui dicebant magnæ mutationi magnam mutationem esse opponendam. Rectè, inquit Hippocrates: sed commodè in vsum illa duci debet: vt natura etiam ægri fuerit, consulendum, &c. *Lib. 3. acut.

Ὁκόσα

HIPPOCRATIS TEXTVS.

IIII.

Ὁκόσα δὲ ἀπὸ ταλαιπωρίης γίνεται, ἀνάπαυσις ἰῆται.

Quæ à labore fiunt affectiones, quiete curantur.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Dum musculi partesque corporis attriti sunt, lassitudinemque contraxerunt, adeò vt quædam occulta dissociatio facta sit à nimia tensione, quæ fit vel attritu, vel incubitu flatuum: aut fusione succorum, aut inanitione distractis à partibus cùm dolet: hanc redintegrat quies.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

V.

Ὁκόσα δ' ὑπ' ἀργίης τίκτεται, ταλαιπωρίη ἰῆται.

Quæ verò à nimio[1] ocio gignuntur, hæc labor curat.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Hoc fœcundum enim est in causas morbificas: nam plethoram procreat. Dum enim plena manu pastum ineant, nec quicquam exercitio excludant, plus his perpetuò accedit, quàm exhauritur. Quodsi cacochymis etiam rebus indulserit, nihil non mali morbifici pullulabit in tali corpore. Moderatum enim exercitium omnium morborum ferè alexicacon est.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

VI.

Τὸν[1] δὲ ξύμπαν γνῶναι δεῖ τὸν ἰητρὸν,[2] ἐναντίον ἱστάναι τοῖσι καθεστεῶσι, καὶ νοσήμασι, καὶ[3] εἴδεσι, καὶ ὥρῃσι, καὶ ἡλικίῃσι.

[1] Medicum enim cuncta explorata habere oportet, nam[2] & contrarias vires tempestatibus opponere debet, ac morbis, &[3] formis, annique temporibus, & ætatibus.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Id est, cunctas externas causas earumque vires, quid contra naturæ legem inferant corpori cōpertum habere debet.

2 Nam intemperatæ naturæ, modico contrariorum vsu gaudent.

3 Id est, temperamentis.

Καὶ

HIPPOCRATIS TEXTVS.

VII.

Καὶ τὰ συντείνοντα λύειν· καὶ τὰ λελυμένα συντείνειν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ κάμνον ἀναπαύοιτο. ἥτε ἴησις τοῦτό μοι δοκέει εἶναι.

Tendentia laxet: laxata tendat. Ita enim maximè dolor placabitur: hæc mihi videtur curatio esse.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Causas nimirum auferat quæ continuum soluunt; & quæ tonum partibus adimunt. Hæc balneis fotibusque fieri possunt in artubus: intus verò remediis quæ influxam materiam adimunt: vt in obstructis, induratis, inflammatis.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

VIII.

Αἱ δὲ νοῦσοι γίνονται, αἱ μὲν ἀπὸ τῶν διαιτημάτων, αἱ δὲ ἀπὸ τοῦ [2] πνεύματος, ὃ ἐσαγόμενοι ζῶμεν.

[1] *Morbi partim nascuntur à diæta, partim à [2] spiritu, cuius attractione viuimus.*

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Vt cunctæ res agendæ, admouendæ.

2 Vt id manifestò apparet in locis Charoneis.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

IX.

Τὴν δὲ διάγνωσιν χρὴ ἑκατέρου ὧδε ποιέεσθαι. ὁκόταν μὲν ὑπὸ νοσήματος ἑνὸς πολλοὶ ἄνθρωποι ἁλίσκονται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν αἰτίην χρὴ ἀνατιθέναι τούτῳ, ὅ, τι κοινότατόν ἐστι, καὶ μάλιστα αὐτῷ πάντες χρεώμεθα. Ἔστι δὲ τοῦτο ὃ ἀναπνέομεν. Φανερὸν γὰρ ἤδη, ὅτι τὰ διαιτήματα ἑκάστου ἡμῶν οὐκ αἴτιά ἐστιν, ὅτε ἅπτεται πάντων ἡ νοῦσος ἑξῆς, καὶ τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν ὁμοίως. Καὶ τῶν θωρησσομένων καὶ τῶν ὑδροποτεόντων, καὶ τῶν μάζαν ἐσθιόντων, καὶ τῶν ἄρτῳ σιτεόντων· καὶ τῶν πολλὰ ταλαιπωρεόντων, καὶ τῶν ὀλίγα. οὐκ ἂν οὖν τά γε διαιτήματα αἴτια εἴη, ὁκό-

ταν

τον διαιτεύμενοι πάντας ἑξῆς οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῆς αὐτέης νούσου. ὁκόταν δὲ αἱ νοῦσοι γίνονται παντοδαπαὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, δῆλον ὅτι τὰ διαιτήματα ἐστὶν αἴτια ἕκαστα ἑκάστοισι.

Aër quando iure morborum causa putetur.

Diagnosin autem vtriusque huius morbi ita inibis. cùm plurimi homines eidem morbo inuoluuntur eodem tempore, tunc eius causa ascribenda erit ei quod cunctis maximè commune est, quóque omnes maximè fruimur. Hoc autem illud est quod omnes inspiramus. Quare liquet cuiusque hominis victus rationem huius morbi causam esse non posse, etenim hic morbus cunctos inuadit tam iuuenes quàm senes, tam masculos quàm fœminas, aquè hos qui vinum bibunt ac qui aquam, iuxta eos qui maza quàm qui pane victitant, tam qui exercent se quàm qui in ocio degunt. Quare diæta non est causa; cùm homines diuerso victu vtentes eidem morbo inuoluantur. Verùm vbi varia morborum genera eodem tempore vagantur, non dubium est quin peculiaris cuiusque victus in causa sit.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Hæc omnia verba recitat Galenus ex hoc libro, 1. Epid. in prœmio. Igitur hæc sunt Hippocratis. Ita ratiocinatur: Quod plurimis commune est, hoc communem habet causam. Aër omnibus communis necessariò est. Si cibus communis esset, idem faceret, vt in Æno cùm leguminibus vescebantur, crura his laborabant: qui verò eruis vescebantur, genuum dolore affligebantur. Ita qui in inopia omnium rerum, vtuntur frumento muccido, vel aqua putrefacta, vel carnibus putridis, vt argonautis interdum euenit, eodem malo affliguntur.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

X.

Καὶ τὴν θεραπείην χρὴ ποιέεσθαι ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νούσου, ὥσπερ μοι πέφρασται καὶ ἑτέρωθι, καὶ ἐκ τῶν διαιτημάτων μεταβάλλειν. Δῆλον γὰρ ὅτι οἷσί γε χρῆσθαι εἴωθεν ὁ ἄνθρωπος διαιτήμασιν, οὐκ ἐπιτήδειά οἱ ἐστὶν, ἢ πάντα, ἢ τὰ πλείω, ἢ ἕν γέ τι αὐτέων, ἃ δεῖ καταμαθόντα μεταβάλλειν, καὶ σκεψάμενον τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν, τήν τε ἡλικίην, καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὥρην τοῦ ἔτεος, καὶ τῆς νούσου τὸν τρόπον, τὴν θεραπείαν ποιέεσθαι, ποτὲ μὲν ἀφαιρέοντα, ποτὲ προστιθέντα, ὥσπερ μοι καὶ πάλαι εἴρηται πρὸς ἑκάστας τῶν ἡλικιέων, καὶ τῶν ὡρέων, καὶ τῶν ἰδεῶν, καὶ τῶν νούσων, ἔν τε τῇσι φαρμακίῃσι προτρέπεσθαι καὶ ἐν

τῇσι

τοῖσι διαιτήμασιν. ὁκόταν δὲ νοσήματος ἑνὸς ἐπιδημίη καθεστήκῃ, δηλονότι οὐ τὰ διαιτήματα αἴτιά ἐστιν. ἀλλ' ὃ ἀναπνέομεν, τοῦτο αἴτιόν ἐστι. καὶ δῆλον ὅτι τοῦτο νοσερήν τινα ἀπόκρισιν ἔχον ἂν εἴη. τοῦτον χρὴ τὸν χρόνον τὰς παραινέσιας ποιέεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι τοιάσδε, τὰ μὲν διαιτήματα μὴ μεταβάλλειν, ὅτι γε οὐκ αἴτια ἐστὶ τῆς νούσου. τὸ δὲ σῶμα ὁρᾷν, ὅκως ἔσται ὡς ἀογκότατον καὶ ἀσθενέστατον. Τῶν σιτίων τε ἀφαιρέοντα, καὶ τῶν ποτῶν οἷσιν εἰώθει χρέεσθαι κατ' ὀλίγον. ἤν γε μεταβάλῃ ταχέως τὴν δίαιταν, κίνδυνος καὶ ἀπὸ τῆς μεταβολῆς νεώτερόν τι γίνεσθαι ἐν τῷ σώματι. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι μὲν διαιτήμασιν οὕτως χρέεσθαι, ὅτε γε φαίνοιται μηδὲν ἀδικέοντα τὸν ἄνθρωπον. τοῦ δὲ πνεύματος, ὅκως ἐλαχίστη ἡ ῥεῦσις ἐς τὸ * στόμα ἐσίοι, καὶ ὡς ξενωτάτη ἔσται προμηθέεσθαι. τῶν δὲ χωρίων τοὺς τόπους μεταβάλλοντα εἰς δύναμιν, ἐν οἷσιν ἂν ἡ νοῦσος καθεστήκει, καὶ τὰ σώματα λεπτύνοντα· οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα πολλοῦ τε καὶ πυκνοῦ πνεύματος χρήζοιεν οἱ ἄνθρωποι.

Curationem hoc nimirum modo inibis, vt, ſcilicet, cauſam morbificam (etiam externam) oppugnes, quemadmodum aliàs docui, ac diatam vt mutes. Nam manifeſtum ilicò iſtud erit, eam diatam qua frui ſolet, ei noxiam eſſe totam, vel partem eius maximam, vel ſaltem aliquam. Quod cùm exploratum fuerit, mutetur. Ac perſpectâ hominis naturâ, ætate, temperie, ac tempore anni, morbiq; more ac ſpecie, Curationem aggredieris, nunc detrahendo, nunc adiiciendo, vt olim docui, collineando ad cuiusq; ætatem, tempus anni, temperiem, & morbum, tam in pharmacis præſcribendis, quàm in diæta. At verò vbi vnus endemius morbus vagatur, nullo modo diæta in cauſa eſt, ſed id quod ſpirando ducimus. Nec dubium quin id morbificam quandam excretionem habeat. Hoc tempore hominibus hæc præſcribes, diætam, vt quæ vitium hoc non attulit, ne mutent: Cæterùm cura eis adſit vt minimè copiâ cibi turgeat corpus, ac ſit debiliſsimum: ſenſimq; conſueti cibi ac potus accîdant copiam. Subitanea enim diætæ mutatio metum facit, ne quid in corpore grauius ab immutatione innouetur. Sed ea cautione diætâ vtendum, vt nullâ iniuriâ hominem afficiat. Eaq; cautio adſit, vt aëris quam parciſsima copia corpus ſubeat, vtq; is ſit alieniſsimus ab infecto aëre. Ac ſi fieri poterit, locum mutabis morbo obſeſſum, ac corpora extenuabis: ita enim parcè minimèq; frequenter homines aërem attrahent.

I. Hevrnii Commentarivs.

Epidemios morbos pariunt ἀέρια, cùm minimè ἀέρια sunt; & loca cœnosa, vnde halitus qui in vitio sunt proprietate totius essentiæ. Propterea locum mutari vult contaminatum, ac parum aëris attrahi.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XI.

Ὁκόσα δὲ τῶν νοσημάτων τῶν ἀπὸ τοῦ σώματος γίνεται τῶν μελέων τοῦ ἰσχυροτάτου, ταῦτα δεινότατά ἐστι. [1] Καὶ γὰρ ἢν αὐτοῦ μένῃ ἔνθα ἂν ἄρξηται, ἀνάγκη τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν μελέων πονεομένου, ἅπαν τὸ σῶμα πονέεσθαι. [2] Καὶ ἐπὴν τι τῶν ἀσθενεστέρων ἀφίκηται ἀπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου, χαλεπαὶ αἱ ἀπολύσιες γίνονται· ὁκόσα δὲ ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἐπὶ τὰ ἰσχυρότερα ἔλθοι, εὐλυτώτερά ἐστιν· ὑπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος ἀπαλλάσσεται ῥηϊδίως [3] τὰ ἐπιῤῥέοντα.

Quicumque morbi ex corporis partibus robustissimis nascuntur, grauissimi sunt. [1] Nam si quo loco inuaserunt illic pedem fixerint, est necessarium (afflicto potentissimo membro) totum corpus ægrotare. [2] Quod si excludatur à validissimo membro in partem imbecilliorem, ægrè soluuntur. Quæcumque verò ab infirmis partibus ad robustas fluunt, faciliùs soluuntur: à robore enim facilè ea quæ [3] influunt arcebuntur.

I. Hevrnii Commentarivs.

Nullus tam benè natus, quin aliquod membrum alio imbellius sortitus sit: huic pedes, illi caput in querela est: aliis lien, nonnullis oculi. Quin morbo pars olim pressa, imbecillis manet diu.

1 Hoc est, si pedem ibi in parte principe fixerint. vt si pestilens venenum ibi consederit.

2 Nam partis imbecillis potentiam ferè opprimit: quamuis se liberet exclusione ea pars princeps.

3 Coquent & digerent facilè, si non magna copia aut prauitate opprimantur subitò.

Adducit hunc Hippocratis locum Fernelius lib. 2. De Abditis rerum causis, vbi de morbis totius substantiæ.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XII.

Venæ quæ secandæ in quibus morbis.

Αἱ παχύταται δὲ τῶν φλεβῶν, ὧδε πεφύκασι. τέσσαρα ζεύγεα ἐστὶν ἐν τῷ σώματι· καὶ ἓν μὲν αὐτέων, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν παρὰ τὰ ἰσχία ἀφικνέεται,

ἀφικνέεται, καὶ ἐς τὰ σκέλεα. Ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων καὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας διήκει. Δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας τὰς ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ καὶ τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. Αἱ δὲ ἕτεραι φλέβες ἔχουσιν τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα, διὰ τοῦ αὐχένος, αἱ σφαγίτιδες καλεόμεναι, ἔσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἑκατέρωθεν φέρουσαι παρὰ τὰς ψόας ἐς αὐτοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τοὺς μηρούς· καὶ διὰ τῶν ἰγνύων, εἰς τοῦ ἔσωθεν μέρεος. Ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων παρὰ τὰ σφυρὰ ἔσωθεν, καὶ ἐς τοὺς πόδας. Δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας πρὸς τὰς ὀδύνας ποιέεσθαι τὰς ἀπὸ τῶν ψοῶν καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔσωθεν. Αἱ δὲ τρίται φλέβες ἐκ τῶν κροτάφων διὰ τοῦ αὐχένος ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας. Ἔπειτα ξυμφέρονται ἐς τὸν πνεύμονα, καὶ ἀφικνέονται· ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν, ἐς τὰ ἀριστερά· ἡ δὲ, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν, ἐς τὰ δεξιά. Καὶ ἡ μὲν δεξιὴ, ἀφικνέεται ἐκ τοῦ πνεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν, καὶ ἐς τὸν σπλῆνα, καὶ ἐς τὸν νεφρόν. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὰ δεξιά, ἐκ τοῦ πνεύμονος, ὑπὸ τὸν μαζόν· καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ τὸν νεφρόν. τελευτῶσι δὲ εἰς τὸν ἀρχὸν, αὗται ἑκάτεραι. Αἱ δὲ τέταρται φλέβες ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα καὶ τὰς κληῖδας. Ἔπειτα ὑπὲρ τῶν βραχιόνων, ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπὰς, ἔπειτα δὲ διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν, καὶ ἐπὶ τοὺς καρποὺς καὶ δακτύλους. Ἔπειτα ἀπὸ τῶν δακτύλων πάλιν διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπάς· καὶ διὰ τῶν βραχιόνων τοῦ κάτωθεν μέρεος, ἐς τὰς μασχάλας. Καὶ ἀπὸ τῶν πλευρέων ἄνωθεν, ἡ μὲν, εἰς τὸν σπλῆνα ἀφικνέεται· ἡ δὲ, εἰς τὸ ἧπαρ. Ἔπειτα ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. Καὶ αἱ μὲν παχύταται τῶν φλεβῶν ὧδε ἔχουσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβες, ἀνὰ τὸ σῶμα παμπολλαί τε καὶ παντοῖαι, καὶ δι' ὧν ἡ τροφὴ ἐν τῷ σώματι ἔρχεται.

Maxima venarum hac serie enata sunt. Quaterna sunt in corpore paria. Vnum earum par, ab occipite retrò per ceruicem foris super spinam, ab vtraque parte ad coxendicem & crura progreditur. Hinc per suras ad malleolos foris ad pedes venit. Quare in doloribus dorsi & coxendicum venam pertundes surarum ac malleolorum foris. Alterum venarum par ex capite fertur prope aures, per ceruicem & iugulares, quæ Sphagitides dicuntur, deferunturq́; intrò Nouus aliquis Prometheus hæc finxit omnia.

vtrinque iuxta ſpinam ad lumbos & ipſos teſtes ac femora, & per poplitum internam regionem, deinde per ſuras ad malleolos intrò & in pedes. Quare phlebotomiæ vſus erit in dolore lumborum ac teſtium, ſecando venas poplitum ac malleolorum internas. Tertium par venarum ex temporibus per ceruicem ſubter ſcapulas labitur, mox ad pulmonem feruntur: altera à dextro latere in ſiniſtrum, altera à ſiniſtro in dextrum. Ipſáque dextra etiam ex pulmone ſubit mammam, atque inſinuat ſe in lienem & renem: altera illa quæ in dextram partem ex ſiniſtra proficiſcitur, ex pulmone ſub mammam, & in iecur ac renem penetrat, ambæ in longanonem deſinunt. Quartum par ab antica capitis parte & oculis ſub ceruicem & clauiculas, ab his ex brachiis ſupernè ad flexuras, poſtea per cubitos in carpum ac digitos. Rurſus à digitis per cubitos ac manus ſupernè ad flexuras & per brachiorum infernam partem ad alas, vnde ſupernè à lateribus orta, perq́; ſummas coſtas, altera ad lienem defertur, altera in iecur; hinc ſupra ventrem in pudenda terminantur ambæ. Et maximæ quidem venæ hoc modo feruntur. Diſtribuuntur etiam à ventriculo per corpus multæ ac variæ, à quibus corpori alimentum venit.

I. Hevrnii Commentarivs.

Hic videas prima incunabula anatomices: quæ non à rationis demonſtratione petenda, ſed ab vſu.

Vna vena eſt grandiſſima, caua dicta, per gibbam partem iecoris, excurrens in totum corpus. Diaphragma ſubter, altiora petit, cordi inſeritur à latere: infrà alia ſui parte ſe fundit. Iecorariam hanc cauam venam vocat Hippocrates lib. 2. Epid. Supernè ad clauiculas in iugulares venas funditur: infernè, ad os ſacrum, in eas quæ ad crura abeunt. Præterea hepar habet venam portam: vt in magna vrbe portæ ſunt: ita agro comparare licet inteſtina & ventrem, ex quibus multæ venæ, inſtar viarum fiumenta in ciuitatis portas deuehunt.

Hippocratis textvs.

XIII.

Falſa ſunt. Φέρουσι δὲ ἀπὸ τῶν παχέων φλεβῶν εἰς τὴν κοιλίην καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ ἀπὸ τ ἔξω κ ἀπὸ τῶν ἔσω. κ εἰς ἀλλήλας διδόασιν, αἵτε ἔσωθεν ἔξω, καὶ αἱ ἔξωθεν ἔσω.

Quin etiam ex maximis venis rami quidam ſe inferunt in ventriculum ac in reliquum corpus, & ab externis, & ab internis, & mutuo ſibi diſtri-

distribuunt ac impertiunt; interna iis quæ foris sunt, & quæ foris sunt, internis.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XIV.

Τὰς οὖν φλεβοτομίας δεῖ ποιέεσθαι, κατὰ τούτους τοὺς λόγους.

Phlebotomia itaque ineunda erit, ea ratione qua dixi.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Id est, in dorsi ac lumborum & ischiæ doloribus venas secandas esse poplitis ac malleoli externas.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XV.

Ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ τὰς τομὰς, ὡς προσωτάτω τέμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι, καὶ τὸ αἷμα συλλέγεσθαι. Οὕτως γὰρ ἂν ἥκιστα μεταβολὴ ἥκιστα μεγάλη γίνοιτο ἐξαπίνης. Καὶ τὸ ἔθος μεταστήσαις ἂν, ὥστε μηκέτι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι.

Studendum autem vt venarum sectio instituatur quàm longissimè ab illis locis qui dolore affligi solebant, ac vbi sanguis colligi solet. Ita non subitò magna mutatio eueniet corpori. Ac consuetum eò fluendi morem vertes, ne iterum in eandem se colligat sedem.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Cùm nimirum per sanitatem sæpe pars aliqua morbifica materia incurritur, aliò reuellenda.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XVI.

Ὁκόσοι πύον πολλὸν πτύουσιν, ἄτερ πυρετοῦ ἐόντες, καὶ ὁκόσοισιν ὑπὸ τὸ οὖρον πύον ὑφίσταται πολλὸν, ἄτερ ὀδύνης ἐούσης, καὶ ὁκόσοισι τὰ ὑποχωρήματα αἱματώδεα, ὥσπερ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι καὶ χρόνια, ἢ νέοισιν ἐοῦσι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, καὶ γεραιτέροισι, τουτέοισι

 πᾶσιν

vtrinque iuxta spinam ad lumbos & ipsos testes ac femora, & per poplitum internam regionem, deinde per suras ad malleolos intrò & in pedes. Quare phlebotomiæ vsus erit in dolore lumborum ac testium, secando venas poplitum ac malleolorum internas. Tertium par venarum ex temporibus per ceruicem subter scapulas labitur, mox ad pulmonem feruntur: altera à dextro latere in sinistrum, altera à sinistro in dextrum. Ipsáque dextra etiam ex pulmone subit mammam, atque insinuat se in lienem & renem: altera illa quæ in dextram partem ex sinistra proficiscitur, ex pulmone sub mammam, & in iecur ac renem penetrat, ambæ in longanonem desinunt. Quartum par ab antica capitis parte & oculis sub ceruicem & clauiculas, ab his ex brachiis supernè ad flexuras, postea per cubitos in carpum ac digitos. Rursus à digitis per cubitos ac manus supernè ad flexuras & per brachiorum infernam partem ad alas, vnde supernè à lateribus orta, perq́ summas costas, altera ad lienem defertur, altera in iecur; hinc supra ventrem in pudenda terminantur ambæ. Et maximæ quidem venæ hoc modo feruntur. Distribuuntur etiam à ventriculo per corpus multæ ac variæ, à quibus corpori alimentum venit.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Hic videas prima incunabula anatomices: quæ non à rationis demonstratione petenda, sed ab vsu.

Vna vena est grandissima, caua dicta, per gibbam partem iecoris, excurrens in totum corpus. Diaphragma subter, altiora petit, cordi inseritur à latere: infrà alia sui parte se fundit. Iecorariam hanc cauam venam vocat Hippocrates lib. 2. Epid. Supernè ad clauiculas in iugulares venas funditur. infernè, ad os sacrum, in eas quæ ad crura abeunt. Præterea hepar habet venam portam: vt in magna vrbe portæ sunt: ita agro comparare licet intestina & ventrem, ex quibus multæ venæ, instar viarum frumenta in ciuitatis portas deuehunt.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XIII.

Falsa sunt. Φέρουσι δὲ ἀπὸ τῶν παχέων φλεβῶν εἰς τὴν κοιλίην καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ ἀπὸ τ' ἔξω καὶ ἀπὸ τῶν εἴσω. καὶ εἰς ἀλλήλας διδόασιν, αἵτε εἴσωθεν ἔξω, καὶ αἱ ἔξωθεν εἴσω.

Quin etiam ex maximis venis rami quidam se inferunt in ventriculum ac in reliquum corpus, & ab externis, & ab internis, & mutuo sibi distri-

distribuunt ac impertiunt, interna iis quæ foris sunt, & quæ foris sunt, internis.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XIV.

Τὰς οὖν φλεβοτομίας δεῖ ποιέεσθαι, κατὰ τουτέους τοὺς λόγους.

Phlebotomia itaque ineunda erit, ea ratione qua dixi.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Id est, in dorsi ac lumborum & ischiæ doloribus venas secandas esse poplitis ac malleoli externas.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XV.

Ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ τὰς τομὰς, ὡς προσωτάτω τέμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι, καὶ τὸ αἷμα συλλέγεσθαι. Οὕτως γὰρ ἂν ἥτε μεταβολὴ ἥκιστα μεγάλη γίνοιτο ἐξαπίνης. Καὶ τὸ ἔθος μεταστήσαις ἂν, ὥστε μηκέτι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι.

Studendum autem vt venarum sectio instituatur quàm longissimè ab illis locis qui dolore affligi solebant, ac vbi sanguis colligi solet. Ita non subitò magna mutatio eueniet corpori. Ac consuetum eò fluendi morem vertes, ne iterum in eandem se colligat sedem.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Cùm nimirum per sanitatem sæpe pars aliqua morbifica materia incurritur, aliò reuellenda.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XVI.

Ὁκόσοι πύον πολλὸν πτύουσιν, ἄτερ πυρετοῦ ἐόντες, καὶ ὁκόσοισιν ὑπὸ τὸ οὖρον πύον ὑφίσταται πολλὸν, ἄτερ ὀδύνης ἐούσης, καὶ ὁκόσοισι τὰ ὑποχωρήματα αἱματώδεα, ὥσπερ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι καὶ χρόνια, ἢ νέοισιν ἐοῦσι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, ἢ γεραιτέροισι, τουτέοισι

πᾶσιν ἀπὸ τῆς αὐτέης τὰ νοσήματα γίνεται. Ἀνάγκη γὰρ τουτέους, ταλαιπώρους τε γενέσθαι καὶ φιλοπόνους τῷ σώματι, καὶ ἐργάτας νεανίσκους ἐόντας, ἔπειτα δὲ ἐξανεθέντας τῶν πόνων, σαρκωθῆναι, μαλθακῇ σαρκὶ, καὶ πολὺ διαφερούσῃ τῆς προτέρης. Καὶ πολλὸν διακεκριμένον ἔχειν τὸ σῶμα, τό, τε προϋπάρχον, καὶ τὸ ἐπιτραφὲν, ὥστε μὴ ὁμονοεῖν. Ὁκόταν οὖν νόσημά τι καταλάβῃ τοὺς οὕτω διακειμένους, τὸ μὲν παραχρῆμα διαφεύγουσιν. ὕστερον δὲ μετὰ τὴν νοῦσον, χρόνῳ τήκεται τὸ σῶμα, καὶ ῥέει διὰ τῶν φλεβῶν, ᾗ ἂν εὐρυχωρίη μάλιστα τύχοι, ἰχωροειδές. Ἢν μὲν οὖν ὁρμήσῃ ἐς τὴν κοιλίην τὴν κάτω, σχεδὸν οἷόνπερ ἐν τῷ σώματι ἐνέῃ, τοιοῦτον καὶ τὸ διαχώρημα γίνεται. ἅτε γὰρ τῆς ὁδοῦ κατάντιος ἐούσης, οὐχ ἵσταται πολλὸν χρόνον ἐν τῷ ἐντέρῳ. Ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὸ στῆθος ἐσρυῇ, ὑπόπυοι γίνονται. Ἅτε δὲ τῆς καθάρσιος ἐνάντιος ἐούσης, καὶ χρόνον ἐναυλιζόμενον πουλὺν ἐν τῷ στήθει, κατασήπεται, καὶ γίνεται πυοειδές. Ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὴν κύστιν ἐξερεύγηται ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ χωρίου, τοῦτο καὶ θερμὸν καὶ λευκὸν γίνεται, καὶ διακρίνεται. καὶ τὸ μὲν ἀραιότατον ἐφίσταται ἄνω· τὸ δὲ παχύτατον κάτω, ὃ δὲ πύον καλέεται.

Qui febris expertes plurimum pus expectorant, quibusq; plurimum puris in vrinis subsidit absque dolore, & quibus deiectiones cruentæ sunt vt in dysenteria & diuturna, quæ iuuenes natos triginta quinque annos fatigant, atque etiam seniores, his cunctis ex eadem causa morbi fiunt. Quare hos in adolescentia in exercitiis, laboribus corporis ac operibus vixisse necesse est: Deinde laboribus depositis, molli carne multum à priore differente concorporatos esse: & corpus multum discrepans habere; vt id quod prius extitit, cum eo quod inde adepti sunt, nulla parte conueniat. Quare si, qui hoc in statu sunt, in morbum incidant, in præsenti quidem euadunt; sed post morbum, die, liquitur corpus, perfluitq; venas, qua maximè patent, saniosum ac ichorosum. Quodsi imum ventrem petat, quale continebat corpus, tale euadit ferè quod deiicitur. Quia enim decliuis est via, non subsistit in intestino diu. Quibus influit in pectus, fiunt suppurati: quippe cùm acclinis purgatio sit, & longo tempore commorans in pectore putrescit, & fit purulentum. Quibus in vesicam eructatur, ab huius loci calore albescit excerniturq;, atque quod est rarissimum innatat: crassissimum, quod quidem pus vocatur, subsidit.

I. HEVRNII

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Cruenta ac muccosa exercitiis fraudati periodis deiiciunt; non ita pus. Cætera experientiæ sunt.

2 Celerem excretionem ponit in decliui via, vbi dysenteria adest: at in pectore, accliuem viam tardæ excretionis causam ponit. In vrinis, loci calorem.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XVII.

Γίνονται καὶ οἱ λίθοι τοῖσι παιδίοισι διὰ τὴν θερμότητα τοῦ [1] χωρίου τουτέου, καὶ τοῦ ὅλου σώματος. τοῖσι ἀνδράσιν οὐ γίνονται λίθοι, διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος.

Pueris etiam calculi innascuntur ob [1] loci huius calorem, totiusq; corporis. Viris verò calculi ob algiosum corpus non innascuntur.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Vesicæ: ibi albescit, dixit, ob loci calorem. Est calculus glutinosi & crassi humoris coagmentatio lapidosa. Hæc duplicem habet matricem in vesica, quam πρεσβύτεροι ἀρχαῖοι veteres nominarunt: vnam in rene: alteram in ipsa vesica. In rene quidem, cùm ante cæptam duci vrinam, (quod πρὸ ἐρήσιος dicitur Hippocrati) coagmentatum illic sabulum in vesicam illabitur, nec inde exclusum, corticatim crescit. In vesica verò matrix est, perfecto vrinæ ductu, quod est μετ' οὔρησιν Hippocrati, cùm per se fit coagmentatio lapidosa, id est σύμπηξις Hipp. à crasso humore stabulãte in vesica debili puerorum ac senum. calculus non fit μετ' οὔρησιν, id est, perfecto vrinæ ductu à XLII ad LXIII ætatis annum. Cætera ætas, ob vitæ genus voluptuariæ quod sectatur, vesicam habet obnoxiam; & pueris ob edacitatem id euenit.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XVIII.

Εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων, θερμότατός ἐστιν αὐτὸς ἑωυτοῦ· τῇ δὲ ὑστάτῃ ψυχρότατος.

Hoc enim planè sciendum est, primo die hominem in omni vita calidissimum esse: postremo, frigidissimum.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Nimirum, Caldo natiuo: non simpliciter.

Ἀνάγκη

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XIX.

Ἀνάγκη γὰρ αὐξανόμενον καὶ χωρέον τὸ σῶμα πρὸς βίην, θερμὸν εἶναι.

Quod enim corpus adolescit, atque ad vim progreditur, calcat necesse est.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

In tres distenduntur corpora crescentia dimensiones à calore natiuo. Est enim calor natiuus humidus, proptereaque facilè extenditur. Pueri natura voracec sunt, vnde cruditas; & cum calcaût, facilè hinc calculus fabricatur.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XX.

Ὁκόταν δὲ ἄρχηται μαραίνεσθαι τὸ σῶμα, καταρρέον πρὸς ὑπέτειαν, ψυχρότερον γίνεται κατὰ τουτέον τὸν λόγον.

At vbi marcescere corpus cœperit, delabens in ocium, fit frigidius.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

Inclinata ætate corpus non augetur: quare ex eo ocio fit frigidius. Conuerte, inquit Galenus, rectiùs causam assequeris. Quia acciditur calor natiuus, non ampliùs crescunt.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXI.

Ὁκόσον τουτέων τῶν ἡμερέων τῶν πρώτων πλεῖστον αὔξεται ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον θερμότερος γίνεται κατὰ τουτέον τὸν λόγον. Καὶ τῇ ὑστάτῃ τῶν ἡμερέων ὅσον πλεῖστον καταμαραίνεται, τοσοῦτον ἀνάγκη ψυχρότερον εἶναι.

Et ex ductu huius rationis fit vt Homo quanto plus primis diebus incrementi sumat, tantò calidior existat; & quanto plus postremus diebus marcescit, tantò frigidior necessariò euadat.

Vertenda oratio.

Ὑγιέες

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXII.

Ὑγιέες δὲ [1] γίνονται αὐτόματοι οἱ οὕτως [2] διακείμενοι, πλεῖστοι μὲν ἐν τῇ ὥρῃ, ἣν [3] ἄρξωνται τήκεσθαι πέντε καὶ τεσσαρακονθήμεροι. ὁκόσοι δ᾽ ἂν τὴν ὥρην ταύτην ὑπερβάλλωσιν, ἐνιαυτῷ [4] αὐτόματοι ὑγιέες γίνονται, ἢν μή τι ἄλλο κακουργεῖται ὁ ἄνθρωπος.

Qui hoc prædicto [1] modo affecti sunt, [2] sani vltrò euadunt, plurimi quidem ab eo tempore quo [3] liquescere incipiunt quadragintaquinque diebus. Qui verò hoc tempus superant, annuo [4] spacio conualescunt vltrò, nisi alio malo infestetur homo.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Qui nimirùm ab negocio ad ocium se contulerunt; qui pus ore ac lotio reddunt, quique dysenteriæ inuoluuntur. De dysenteria quod dixit, verum est: at pus vix vnquam ab ocio visum: sed lentam pituitam fortè ita appellat cùm cocta est: Ita Erasistratus appellabat hypostasin pus, in febribus, nam illi similis est.

2 Nam satis purgantur naturâ.

3 Id est, quo euacuationes illæ his incepere.

4 Sæpe erumpente purgatione.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXIII.

[1] Ὁκόσα τῶν νοσημάτων ἐξ ὀλίγου γίνεται, καὶ ὁκόσων αἱ προφάσιες εὔγνωστοι, ταῦτα δὲ ἀσφαλέστατά ἐστι προαγορεύεσθαι. Τὴν δὲ ἴησιν χρὴ ποιέεσθαι αὐτέων ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νούσου. οὕτω γὰρ ἂν λύοιτο τὸ τὴν νοῦσον παρέχον ἐν τῷ σώματι.

[1] Qui morbi breui gignuntur, quorumque causa facilè cognoscuntur, securissimos fore prædici potest. Curationem horum aggrediemur morbi causæ nos opponendo. [2] Ita enim quod morbum in corpore facit soluitur.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Id est, Qui morbi iam breui nati sunt ex causa euidenti, id est, morbus recens: cuius causam exploratam habemus: nimirùm quanta & quæ ea sit. [2] Vt ex frigore, calore, vigiliis, inedia, mæstitia, cruditate, labore. His facilè contrarium opponas. si repletus, vacua, &c.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXIV.

1 Ὁκόσοισι ψαμμοειδέα ὑφίσταται, ἢ πώρεσι ἐν τοῖσιν οὔροισι, τουτέοισι τὴν ἀρχὴν φύματα ἐγγίνεται πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ, καὶ διαπυΐσκει. Ἔπειτα δὲ ἀπὸ οὐ ταχέως ἐκραγέντων τῶν φυμάτων, πώρεσι συντράξησαν ἐκ τοῦ πύου, οἵ τινες ἔξω θλίβονται διὰ τῆς φλεβὸς, σὺν τῷ οὔρῳ ἐς τὴν κύστιν.

1 *Quibus in vrina subsident sabulosa vel tophi, his tubercula ad crassam venam enascuntur, vbi illa initium habet, & supparant. Quæ tubercula quando seriùs erumpunt, qui tophi concreuerunt ex pure, vnà cum vrina protunduntur per venam in vesicam.*

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Vel citra venæ afflictionem crassus succus renes occupans, à calore siccatur cogitur. Atque ita coactus calculus affligit renes, & vlcus facit, vnde meiunt pus.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXV.

1 Ὁκόσοισι δὲ αἱματώδεα μὲν τὰ οὐρήματα, τουτέοισιν αἱ φλέβες πεπονήκασιν.

1 *Quibus cruentæ vrinæ sunt, his venæ ægrotant.*

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Quasi dicat, extra renum querelam: solæ venæ sanguinem effundunt in vesicam. [illegible] Hippocrati ignota vox.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXVI.

1 Ὁκόσοισι δὲ ἐν τῷ οὐρήματι παχεῖ ἐόντι, σαρκία μικρὰ τριχοειδέα συνέρχεται, ταῦτα δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν, εἰδέναι χρὴ ἐόντα καὶ ἀπὸ ἀρθριτικῶν.

1 *Quibus cum vrina crassa, paruæ carunculæ piliformes funduntur, hæ ex renibus sunt & ex articulari morbo obsessis.*

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Nam si in colliquatione totius corporis id eueniret, febris vehemens, veluti: Si vrina tunc tenuis mingeretur.

Ὁκόσοισι

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXVII.

Ὁκόσοισι δὲ καθαρὸν τὸ οὖρον, ἄλλο τε καὶ ἄλλο τε, ὁκοῖον δὲ πίτυρα ἐφίσταται ἐν τῷ οὐρήματι, τουτέων ἡ κύστις ψωριᾷ.

Quibus vrina est pura, ita vt aliâs atque aliâs furfuracea innatant, his ex scabie laborat vesica.

J. Hevrnii Commentarivs.

Ex libris Aphorismorum huc translatus est Aphorismus.

HIPPOCRATIS TEXTVS.

XXVIII.

Οἱ πλεῖστοι τῶν πυρετῶν γίνονται ἀπὸ χολῆς. εἴδεα δὲ σφέων εἰσὶ τέσσαρα, χωρὶς τῶν ἐν τῇσιν ὀδύνῃσι γινομένων, τῇσιν ἀποκεκριμένῃσιν. ὀνόματα δὲ αὐτέοισίν ἐστι, ξύνοχος, ἀμφημερινὸς, τριταῖος, τεταρταῖος. Ὁ μὲν οὖν ξύνοχος καλεόμενος γίνεται ἀπὸ πλείστης χολῆς καὶ ἀκρητεστάτης, καὶ τὰς κρίσιας ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ ποιέεται. τὸ γὰρ σῶμα οὐ διαψυχόμενον οὐδένα χρόνον συντήκεται ταχέως, ἅτε ὑπὸ πολλοῦ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον. ὁ δὲ ἀμφημερινὸς μετὰ τὸν ξύνοχον ἀπὸ πλείστης χολῆς γίνεται, καὶ ἀπαλλάσσεται τάχιστα τῶν ἄλλων. Μακρότερος δέ ἐστι τοῦ ξυνόχου, ὁκόσῳ ἀπὸ ἐλάσσονος γίνεται χολῆς, καὶ ὅτι ἔχει ἀνάπαυσιν τὸ σῶμα, ἐν δὲ τῷ ξυνόχῳ οὐκ ἀναπαύεται οὐδένα χρόνον. Ὁ δὲ τριταῖος μακρότερος ἐστὶ τοῦ ἀμφημερινοῦ, καὶ ἀπὸ χολῆς ἐλάσσονος γίνεται. Ὁκόσῳ δὲ πλείονα χρόνον ἐν τῷ τριταίῳ, ἢ τῷ ἀμφημερινῷ τὸ σῶμα διαναπαύεται, τοσούτῳ χρονιώτερος οὗτος ὁ πυρετὸς τοῦ ἀμφημερινοῦ ἐστιν. Οἱ δὲ τεταρταῖοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. χρονιώτεροι δὲ μᾶλλον τῶν τριταίων εἰσὶν, ὁκόσῳ ἔλαττόν τι μέρος μετέχουσι χολῆς, τῆς τὴν θερμασίην παρεχούσης, τοῦ τε διαψύχεσθαι τὸ σῶμα πλεῖον μετέχουσι. Προσγίνεται δὲ αὐτέοισιν ἀπὸ μελαίνης χολῆς, τὸ περισσὸν τοῦτο καὶ δυσαπάλλακτον. Μέλαινα γὰρ χολὴ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων χυμῶν γλισχρότατον, καὶ τὰς ἕδρας χρονιωτάτας ποιέεται. Γνώσῃ δὲ ἐν τῷδε, ὅτι οἱ τεταρταῖοι πυρετοὶ μετέχουσι τοῦ μελαγχολικοῦ. φθινοπώρου γὰρ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῶν τεταρταίων. Καὶ ἐν τῇ ἡλικίῃ ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων, ἕως τῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα.

σαράκοντα. Ὅτι δὲ ἡ ἡλικίη αὕτη ὑπὸ μελαίνης χολῆς κατέχεται μάλιστα πασέων τῶν ἡλικιῶν, ἥτε φθινοπωρινὴ ὥρη μάλιστα πασέων τῶν ὡρέων ἐπιτηδειοτάτη· ὁκόσοι δ' ἂν ἁλῶσιν ἔξω τῆς ὥρης ταύτης, καὶ τῆς ἡλικίης, ὑπὸ τεταρταίου, εὖ χρὴ εἰδέναι μὴ χρόνιον ἐσόμενον τὸν πυρετὸν, ἢν μὴ ἄλλο τι κακουργῆται ὁ ἄνθρωπος.

[1] Febrium maxima pars bilis soboles est, quarum species, extra eas quæ dolores occultos comitantur, quatuor sunt. Harum nomina sunt continua, cottidiana, tertiana, & quartana. Continuam vocant, quæ à copiosissima bile fit, eaq; meracissima, crisesq; facit breuissimo spacio. Corpus enim quia nonquam refrigeratur, ilico colliquescit, vt pote multo æstu conflagrans. Cottidiana à plurima, secundum continuam, bile nascitur. Hæc præ aliis ocissimè discedit, sed continuâ est productior, quia ex parciore nascitur bile, ac corpus quietem habet: at in continua, nullo requiescit momento. Tertiana quàm quotidiana longior est, ortumq; habet ex parciore bile. Quo diutiùs in tertiana corpus quàm in cottidiana quiescit, hoc febris hæc prolixior est quàm cottidiana. Quartanæ alia habent similia, nisi hoc, quòd tertianis sint longiores, quo bilis, quæ calorem incendit, magis sunt expertes, & corpus liberaliùs refrigeratur. Hunc cumulum illæ, & difficilem discessum frigoris, atra bili referunt acceptum. Atra enim bilis omnium quæ in corpore sunt & est viscosissima & diuturniores stationes facit. Nam esse melancholici humoris quartanas febres participes, hoc argumento sit. Autumno potissimum homines tentantur quartanis, & à vigesimoquinto ætatis anno, ad quadragesimumquintum. Hæc autem ætas maximè præ omnibus aliis atræ bili obnoxia est, supraq; omnia alia tempora, autumnale. Quod si qui extra hoc anni tempus quartana corripiantur, hanc febrem scito, nisi quid aliud homini officiat, non fore diuturnam.

I. HEVRNII COMMENTARIVS.

1 Antiqui, inter quos etiam Plato, existimarunt febres continuas ex ignis copia pronasci; ex aeris copia cottidianas; ex aquæ tertianas, ex terræ quartanas. Qui igni omnium febrium causas ascripsere, quia cæ sunt morbi calidi, veritati consona dicere videntur: vehementissimi ex magno igne magna flamma et febris, &c. Συνόχου vocem ignorauit antiquitas, dixit Galenus.

FINIS.

INDEX

IN LIB. I. ET II.

DE NATVRA HOMINIS.

Monitio ad Lectorem.

Pag. 5. *Quare qui imbuerunt aliam opinionem*, lege, *Quare qui imbuti aliâ opinione*. 13, *à foris*, lege, *foris*.

FINIS.

